

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL X No. 8
16 FEBRUARIE 1930

In acest număr: Cuvinte către tineret de Octavian Goga; Problema apărării naționale pentru România-Mare de General Rășcanu; Ideologie primejdioasă de I. Agârbiceanu; Relațiunile Monarhiei habsburgice cu România în ajunul războiului mondial de V. P. Râmniceanu; Reacțiunea românilor bănățeni de P. Nemoianu; Organizații politice de tineri de Const. Elefrescu; Cronică politice externe: O nouă alianță; Răpirea generalului Kutepow; Schimbarea de regim în Spania de V. P. R.; Gazeta rimată: Popești din patru unghiuri de I. U. Soricu; Insemnări: Impotriva Reginei?, Baioneta, Revizuirea trecutului, Politica tineretului din Ardeal, Teatrul și literatura, Zoofilie și zoofobie, Politica transporturilor, Cărți noi, etc. etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STR. REGINA MARIA No. 35

40 PAGINI

UN EXEMPLAR 10 LEI

Țara Noastră

Cuvinte pentru tineret

— Din cuvântarea ținută în Cluj la banchetul organizației tineretului din partidul poporului

Greu aș putea găsi cuvintele prin care să vă mulțumesc pentru dragostea pe care mi-o arătați; pentru această explozie de entuziasm cu care subliniați fiecare manifestare de simpatie la adresa mea. Despic destul de bine lucrurile, ca să-mi dau seama, că această dragoste nu se îndreaptă atât spre mine cât spre ideile pe cari le reprezintă, spre credința pe care o apar, ca o radiațiune a propriului vostru suflet. Cei cari mă iubesc, cași cei cari mă urăsc, cunosc foarte bine taina acestei legături.

Eu am mulți dușmani, și mă mândresc cu ei, căci numai în măsura în care se accentuează puterea unei personalități, în acea măsură solidaritatea slabilor încearcă să-i pună obstacole. Uitându-mă în conștiința mea, și cercetând eu însuși ca într'un bilanț rezumativ, greșelile pe care le-am săvârșit în viață, înțeleg care-i singura greșală ce nu mi se poate ierta, care-i crima mea cea mare: Sunt român! Am afirmat cu îndârjire prerogativele ideii naționale, trăgând toate consecințele unei judecări programatice, de aceea nu-i de mirare, că atâtea forțe văzute și nevăzute se strâng împotriva mea. Eu am mers pe drumul meu cel vechi în casa cea nouă, iar cei cari mă vrăjmașesc sunt toți aceia, cari simt încă tresărirea duhurilor străine, sunt strigoii inoportuni ai zidurilor dărâmate, cari mai cer glas în mijlocul nostru. Dacă voi mă iubiți, e fiindcă voi sunteți în postură de apărare a unui patrimoniu național, de care eu m'am ținut cu dinții o viață întreagă.

Totdeauna am venit cu bucurie în mijlocul finereții, căci finețea poartă din mână în mână făclia aprinsă a idealului unei națiuni, aducând un val de energie proaspătă în neconținută trecere a generațiilor. Voi, tinerii de astăzi, veți fi mai fericiți decât noi, și eu vă văd proiectându-se în ochii voștri un viitor mai bun, ca o compensație morală pentru întreaga luptă pe care am purtat-o. Azi, vă spun sincer, viu cu o adâncă emoție în mijlocul vostru, tineri ardeleni, căci am ținut să iau contact prin voi cu acest colț de țară, ca să simt, ca miticul Anteu, renăscând puterile mele.

Privind frământarea trecută a Ardealului, aș vrea să prind într-o sinteză însușirile esențiale, cari fixează lupta seculară a Ardealului, și cari i-au asigurat o față venerabilă în istoria neamului românesc. Cari sunt calitățile înscrise cu litere de aur în trecutul Ardealului? Prin ce s'a manifestat în decursul vremii spiritul ardelenesc?

Ardealul a fost, mai întâi de toate, leagănul fanatismului național, altarul curat al ideii naționale. Toți acei vizionari iluminați cari desgropau prin chilii umile de călugări splendorile lumii romane pentru a da o înaltă justificare menirii noastre în această parte a lumii, au fost animați în gândirea lor de un neclintit devotament național. A doua calitate, care se desprinde din povestea umilă a acestui petic de pământ, este tendința spre intelectualitate. Gândiți-vă la cărturărirea ardeleană a veacului al 19-lea, la avântul spre lumină al unui Gheorghe Lazăr, la cugetarea ordonată a unui Titu Maiorescu, la atâția reformatori ai sufletului românesc, cari au transplantat și în vechiul Regat binefacerile culturii, lăsând în urma lor o adâncă tradiție de gândire. A treia calitate a Ardealului istoric a fost onestitatea de simțire, cultivată cu gelozie într-o societate lipsită de binefacerile bunurilor materiale, a cărei clasă conducătoare a trăit într-o atmosferă de simplitate patriarhală. Iată sinteza însușirilor noastre de altădată: de-o parte această onestitate de simțire, de altă parte un nezdruccinat fanatism național, iar între aceste două stări sufletești, își făcea loc tendința spre intelectualitate, care a caracterizat preocupările câtorva generații. Coborâți-vă acum în fundul sufletului vostru și întrebați-vă în mod cinstit, dacă astăzi mai găsiți reflectându-se istoria Ardealului în zilele noastre. Fanatism național? Devotament către pământul strămoșilor? Cine să-l reprezinte? Di Romulus Boilă? Unde vedeți onestitatea de simțire? Unde sunt cărturarii? Este d. Șt. Cicio-Pop, sau autorul celui mai recent calendar al „voinicilor“?

Această falsificare a aspectului istoric al Ardealului reprezintă o mare primejdie. Nu-i o întâmplare, că după ce aici în Ardeal s'a dus lupta împotriva vechiului Regat, ne găsim în fața unei avalanșe inoportune de antipatie, care pornește de data aceasta din vechiul Regat spre Ardeal. E momentul ca de aici dela Cluj, din mijlocul fineretului să se dea răspunsul, că dincolo de acest Ardeal, care se împotrivește aspectului său istoric și își desminte propriul său trecut, se găsește un alt Ardeal, care rămâne în tradiția fanatismului național, al tendinței spre intelectualitate și al onestității de simțire, și care

reprezentând interesele sale particulare, pune pe deasupra oricăror alte preocupări marea idee a integralității românești. Cine nu se poate despoia de egoismul particularismului local pentru a îmbrățișa sinteza unității naționale, nu poate fi nici bun român, nici bun ardelean.

Fiecare partid politic, când guvernează își dă examenul maturității lui. Guvernarea este consacarea seriozității oricărei înghetări politice. Opoziția nu-i altceva decât epoca făgăduielilor, cari într-o zi ajung la scadență. De zece ani poporul nostru a fost răscolit de agenții demagogiei, cari s'au transformat în adevărați latifundiar de voturi. Înainte vreme, țara aceasta era exploatată de latifundiarul de pământ. Erau proprietari de 30 mii iugăre, de 40 mii iugăre... Astăzi sunt proprietari de 30 mii voturi, de 40 mii de voturi. Ce se găsește la baza acestei proprietăți? Vechii latifundiar erau exploatații pământului, latifundiarul de legea nouă sunt mai antipatici decât ceilalți, căci sunt exploatații bune-credințe populare, exploatații sufletului mulțimii. S'au văzut nenumărate revoluții de protestare împotriva celor cari au despoiat poporul de pământ, dar mai grozave au fost revoluțiile împotriva celor cari au despoiat sufletele. Gândiți-vă la furtuna revoluției franceze, care nu s'a născut din lupta pentru pământ, ci din revolta împotriva unor stăpânitori nepricepuți. Împotriva latifundiarilor de voturi se va porni o mișcare de protestare, care, de sigur, îi va mătura definitiv de pe arena politice românești.

Spuneam, că orice guvern dă examenul maturității sale. Cărmuitorii de astăzi ai României au căzut la acest examen, iar felul cum au înțeles să ocrotească ideia de stat se oglindește în legea lor administrativă.

Ideia pentru care ne-am luptat, și pentru care au căzut atâtea jertfe, ideia care a biruit, este ideia unității naționale, pecetluită cu sânge, pe care generațiile de astăzi au primit-o ca dar din frământarea de moarte a tranșelor. Oamenii cari au fost aduși în fruntea treburilor țării au risipit sacra moștenire, au pulverizat din nou ceea ce hotărârea istoriei a încheiat la un loc, și au reinviat frontierele de altă dată cu toate sugestiunile lor. Priviți țările din jurul nostru și vedeți ce se petrece înăuntrul lor, ca să vă dați seama, că noi am ajuns o tristă excepție în mijlocul acestui colț al continentului. Cine-și poate închipui, că în Iugoslavia s'ar putea petrece ceea ce se întâmplă la noi? Și acolo au fost șapte provincii, care s'au unit într-o singură țară: Croația, Bosnia, Dalmația, Slovenia, Muntenegru, Herțegovina și vechea Serbie. Au fost și acolo oameni, cari au captat particularismul provincial, dar, vă aduceți aminte, susținătorul separatismului croat a fost măturat de pe arena politică, a fost suprimat, a plătit cu viața erezia sa. La noi însă, țara a fost împărțită în șapte părți. În locul ideii de reparație a nedreptăților din trecut s'a instalat prețuțindeni în orașele Ardealului același spirit al stăpânitorilor de ieri, menținând pe trupul țării insule străine, unde demnitatea obrazului românesc nu mai este apărată de nimeni. Acestea nu sunt vorbe afățătoare, născute din dorința de a ponegi cu orice pre

pe adversar, cu vă pun în fața penibila realitate în care ne găsim. Eu vă întreb: care este orașul din Ardeal unde procesul de consolidare a elementului românesc să fie ocrotit în actualele împrejurări? În Cluj vom avea un consiliu comunal minoritor, dându-ne impresia, că aci, în inima Ardealului, stăpânirea românească n'a făcut altceva decât a schimbat firmele... Duhul străin a rămas să ne poruncească mai departe!...

Nenorocirea a vrut, ca acești oameni, cari ne guvernează în disprețul intereselor naționale și al ideii de stat, să se prevaleze de calitatea lor de ardeleni, întreținând aparența, că o provincie întreagă poartă răspunderea greșelilor săvârșite de ei. Impotriva acestei confuzii suntem datori să protestăm. Protestarea noastră va trebui să se multiplice tot mai hotărât, fiindcă noi nu vom putea îngădui ca din această confuzie voită, să se tragă concluzii pentru viitoarea situație politică. Nu putem să lăsăm să se spună: „Ardealul a greșit, Ardealul trebuie pus la o parte.” Noi suntem de părere, că Ardealul, cu interesele lui locale, cu rosturile lui deosebite, va trebui să aibă totdeauna apărătorii lui, ieșiți din rărunchii lui, cari se vorbească în numele lui, cari să se sbuciume pentru nevoile lui, cu condiția ca aceia să fie în același timp buni ardeleni și buni români. Să dăm la o parte ghiulelele trecutului din sufletul Ardealului, să învingem spiritul străin care stăruie încă în jurul nostru, să nu ne închidem în bârlogul particularismului provincial, ci să ne umflăm plămâni de aerul larg al României întregite. Să simțim ca o mare binecuvântare această binefacere de a fi noi cei dintâi cari ne rotim privirea noastră asupra vechilor hotare sfărâmate...

Gândiți-vă, că generația trecută a suferit de o infirmitate de naștere, de care voi nu suferiți. La spatele vostru nu se aude cântecul de umilință al robiei de ieri. Voi, cari aveți numai zece ani când ați auzit tunul liberator, voi aveți altă repulsiune în fața crimei și o altă pornire de a pedepsi pe vinovați. În voi nu sunt zuruiturile de lanțuri, al căror ecou turbură și acum rândurile generației trecute, de aceea sufletul meu în mijlocul vostru se simte acasă, mă reintegrez în vechia școală de revoltă, la care am umblat odinioară cu toată credința pe care am purtat-o, fie în cuvinte rimate, fie în vorbe rostite, și care, în fond n'a fost altceva decât svârcolirea pentru un colț de lumină. Eu n'am fost înțeles și n'am fost urmat în drumul meu, decât în măsura în care cei cărora mă adresam erau într'adevăr fineri. Voi sunteți mântuiți din tânguirea trecutului, voi sunteți în alvia normală de simțire, voi nu puteți să aveți nimic de împărțit cu lacomii întrefinuși ai demagogiei, cari poartă termometrul însuflețirii în stomac și și așează în tot locul foamea de un mileniu, brutală și intempestivă. Nu vă vor atrage nici alții, cari au reușit să fie stăpâni peste atâtea bunuri pământesti, și cari flutură pe dinaintea voastră ispita câștigurilor materiale. Voi sunteți prea fineri ca să vă puteți vinde!... Eu aș voi să smulg toată frământarea din sufletul meu, toată risipirea mea de nervi, s'o înfrățesc cu finerețea fierbinte a

sângelui vostru, și să călim împreună o putere de luptă în numele unei idei. Cred în izbândă. În orice caz, fie că vom birui, fie că nu, eu voi urma mai departe acelaș drum, apărând aceleași credințe. Eu sunt născut în zodia liniei drepte.

Când s'a făcut România nouă, am crezut că voi putea să mă dau la o parte din zbuciumul vieții publice. Se va face o atât de largă parte unor energii proaspete, îmi ziceam, va fi o atât de mare însuflețire, se vor ivi atâtea glasuri cari să ceară cuvânt, încât nu voiam să turbur pe noii-veniți. Aveam ca un ideal gândul, că frământarea mea se va liniști într'o zi, și voi putea să mă retrag de parte de zgomot, preocupat numai de ispita unor probleme pur întelectuale. Când am venit, însă, acasă, și am văzut că se poate com-promite biruința cea mare, pentru care atâtea vieți căzuseră, n'am anai putut să-mi realizez dorința și m'am hotărât să merg înainte, cu regretul de a nu mă fi putut retrage în lumea abstracțiilor senine, așa cum aș fi voit. M'am uitat pe câmpul politic, și m'am întrebat, cui voi întinde mâna mea, pe care o păstrasem curată de contactul vechilor partide? De câte ori am fost poftit să intru în rândurile așa numitelor partide istorice din România de ieri am refuzat, iar la Iași, când mi s'a oferit un protofoliu ministerial în vremea războiului, am răspuns: — „Eu n'am venit aici să mă înscriu într'un partid, am venit pe ideia întregirii neamului. Să așteptăm să se înfăptuiască unirea“...

Atunci, când am văzut la lumina unor fapte scoase la iveală de război, că și în vechiul Regat se pornește un puternic curent de primenire, m'am îndreptat într'acolo unde găseam deplina garanție morală, m'am apropiat de omul pe care mulțimea însăși îl concretiza ca pe conducătorul ei, spunându-i numele din gură în gură și trecându-i imaginea din suflet în suflet. Acest om a fost Generalul Averescu. De atunci au trecut unsprezece ani. Soarta a voit, ca în măsura în care am lucrat împreună, admirația mea să crească pentru acest bătrân, în care eu văd o sinteză a însușirilor noastre românești cele mai bune, un simbol al românismului de ieri și de astăzi, singurul om, care face legătura, ca o punte a continuității, între nădej-dile mari de ieri și realizările de mâine, înarmat cu o robustă sănă-tate de gândire și animat de un desăvârșit devotament către țară. De câte ori România s'a găsit la greu în ultimii 25 ani, el a fost chemat să restabilească o situație compromisă de alții. Generalul Averescu a jucat necontenit rolul unui mare reparator. Azi fierbe din nou în întreaga țară, suntem în cumplit regres intelectual și asistăm la o răsvrătire curentă a tuturor tendințelor de destrămare. Unitatea noastră națională se simte zguduită din temelii. Ceeace se cere este ceeace simțiți și voi: România n'are stăpân, România vrea stăpân! Zdruncinată din echilibrul ei firesc, țara are nevoie de restabilirea unei situații normale. Generalul Averescu a fost acela care a condus-o în hora morții, Generalul Averescu este acela, care va trebui s'o conducă și la vreme de pace. Ce însemnează aceasta? Însemnează oare, că Generalul Averescu are meschine gânduri de dictatură? Sau poate

gânduri de revoluție? La întrunirea partidului nostru dela București s'a rostit formula mișcării noastre, care este o înghițbare contra-revoluționară. Noi vrem o restabilire a lucrurilor din țară, pe temeiul unei legitimități etnice. Noi credem, că nu-i nimic mai firesc, decât ca noi românii să voim să fim stăpâni la noi acasă. Cu blândețe față de minoritari, toleranți cu toată lumea, dar să ieșim din zăpăceala sterilă de astăzi! Fiecare la muncă, iar turburătorii vieții naționale și ai ordinii sociale, la Jilava sau peste graniță.

Noi, la această luptă ne-am angajat. Nu intrăm într'o aventură, ci vom lua contact cu mulțimea, fiind convingși că poporul ne va înțelege, ne va da ascultare și ne va urma. La acest război, dus în numele ideii naționale și al disciplinei sociale, v'ați alăturat astăzi și voi, tineri ai Ardealului. Să mergeți deci, și să ridicați poporul, nu pentru Generalul Averescu sau pentru Octavian Goga, cari sunt fapte trecătoare, ci pentru triumful unei credințe nepieritoare, aducând cu voi energia unei generații mai încrezătoare în viitor, decât au fost generațiile trecute.

OCTAVIAN GOGA

Problema apărării naționale a României=Mari

— Posibilitățile ei de rezolvare —

În prima parte a studiului de față (în articolele publicate în numerele 5, 6 și 7 ale revistei *Tara Noastră*), am arătat cum se prezintă problema apărării noastre naționale în cadrul ei general, și am stabilit, că privită în ansamblul ei, *nu trebuie considerată ca o simplă problemă militară, ci ca o prea importantă și fundamentală problemă națională*; în această problemă considerabilă, dacă chestiunile de ordin pur militar au de sigur o importanță primordială, astfel cum este firesc, și deci rolul ministerului armatei trebuie să fie preponderent în rezolvirea problemei, sunt totuși și alte chestiuni foarte importante în cadrul general al problemei, care se referă direct la apărarea națională și care cad în sarcina altor ministere de cât acela al armatei. (Am arătat cari sunt aceste chestiuni în articolul precedent). Am stabilit în articolele precedente, că activitatea ministerială ce va trebui să se desfășoare în sânul guvernului, pentru rezolvirea problemei apărării naționale, activitate inter-ministerială (desfășurată de acele ministere, cari au un rol bine hotărât în rezolvarea diferitelor chestiuni relative la apărarea națională) trebuie să fie condusă direct de șeful guvernului, singurul în măsură să coordoneze și să armonizeze această activitate și să o ducă la bun sfârșit, spre atingerea scopului urmărit. Această muncă trebuie să se desfășoare în mod *permanent* (atât timp cât problema apărării noastre naționale nu este încă rezolvată) și *paralel* (concomitent) cu activitatea ministerială normală (curentă) a ministerelor interesate.

* * *

Acestea fiind spuse, vom intra în partea a doua a studiului nostru, în care ne vom ocupa de modul cum s'ar putea rezolvi

problema apărării noastre naționale, cu mijloacele de cari dispunem și în situațiunea actuală.

În primul rând trebuie să stabilim, că numai atunci se va putea considera problema apărării noastre naționale deplin rezolvată, când se vor fi luat în mod complet și se vor fi efectuat toate măsurile pentru satisfacerea nevoilor, ce rezultă din cerințele imperioase ale apărării naționale, astfel cum le-am expus în articolul precedent și anume :

1. Atunci când forțele noastre militare vor fi complet prevăzute cu tot materialul de diferite categorii, cerut de războiul modern (adică să se fi cumpărat material nou sau să se fi reparat materialul existent, întrucât ar fi posibil aceasta), astfel ca în timp de război să putem însuma în rândurile oastei mobilizate forțe cât mai numeroase, perfect încadrate, armate și echipate, într'un cuvânt, apte pentru operațiunile militare terestre, aeriene și navale, în asemenea condițiuni, încât, cu concursul prevăzut și bine studiat din timp de pace al forțelor aliate (destinate adhoc), să poată opera în cele mai bune condițiuni contra dușmanilor cari eventual ne-ar ataca din mai multe părți de-o dată, să le impunem voința noastră, să-i batem și să obținem victoria.

2. Problema apărării noastre naționale va fi complet rezolvată, când în afară de cele de mai sus se vor fi terminat sau cel puțin s'ar găsi în curs de executare și nu departe de terminare, următoarele lucrări:

a) *Lucrările pentru întărirea frontierelor noastre amenințate, cari astăzi sunt deschise și accesibile atacurilor inamice.*

Amintesc în treacăt și în rezumat, cele spuse de ministrul de război al Franței, d. Maginot, în una din ședințele Camerei franceze, în toamna anului 1929, relativ la scopul urmărit prin fortificarea frontierei de n. e. a Republicii (pentru care scop se cheltuiesc câteva miliarde de franci). Iată ce a spus ministrul în chestiune :

— „Prin fortificarea frontierei amenințate se va compensa inferioritatea în care ne vom găsi în primele zile ale unui eventual război, când apărarea frontierei se va efectua numai de trupele de acoperire, relativ puține la număr; ținându-se frontiera sub un puternic foc de baraj, vom împiedeca înaintarea dușmanului. Concomitent cu executarea lucrărilor de fortificațiuni, prevăzute cu mari cantități de tunuri, se va proceda și la organizarea apărării aeriene în așa mod, că să se îngreuneze cât mai mult intrarea avioanelor inamice“.

Din aceste declarațiuni, cari se potrivesc și situațiunei noastre, rezultă că lucrările de fortificațiuni construite de-a lungul frontierelor amenințate sunt destinate, în deosebi, ca să ofere un surplus de putere trupelor la începutul unui război. Efectuarea unor asemenea lucrări se impune și mai mult pentru noi, cari avem trei frontiere amenințate, deschise și putem fi atacați de forțe inamice foarte numeroase.

b) Terminarea construirii liniilor ferate și șoselelor, menite să lege direct și repede diferite frontiere amenințate, permițându-ne să

putem transporta repede și sigur mari cantități de trupe și materiale dela un front la altul.

c) Terminarea lucrărilor necesare pentru punerea în funcțiune în mod real și cu o capacitate de producțiune cât mai mare a industriei militare de stat (sau sub protecțiunea statului), precum și terminarea lucrărilor pregătitoare, menite să deie posibilitățile industriei generale a țării (și anume fabricilor dovedite apte a lucra pentru apărarea națională) să lucreze pentru apărarea națională, în timp de pace și mai cu seamă în timp de război, astfel ca să înlăturăm marea primejdie ce ar rezulta pentru noi, când ne-am găsi cu granițele închise, fără eșire la mare sau spre vestul Europei, în cazul unor conflagrațiuni generale, și deci nu am putea importa nimic din afară pentru apărarea noastră.

d) În fine, să se fi luat și pus în aplicare toate măsurile menite să asigure sănătatea fizică și morală a nației, astfel ca să putem pregăti generații tinere robuste și crescute în sentimentul dragostei de neam și țară, fiind conștienți de marele lor rol în apărarea națională. Semnalez între aceste măsuri obligativitatea educației fizice și naționale pentru tinereț și începerea cu un moment mai de vreme a instrucției prer Regimentare pentru toți tinerii având 19 și 20 ani, instrucțiune care se poate face de ministerul armatei, cu concursul ministerului de instrucțiune publică și a institutului de educațiune fizică.

Când totalitatea acestor lucrări vor fi fost efectuate, de sigur că problema apărării noastre naționale va fi rezolvată și țara se va găsi la adăpost de primejdii.

În situațiunea actuală însă, problema este departe de a fi rezolvată; ea rămâne mai departe un imperativ categoric care poruncește guvernărilor să nu uite niciun moment că amenințarea este permanentă și primejdia se poate deslănțui în tot momentul.

Din lucrările multiple ce le-am semnalat mai înainte, multe sunt efectuate și puse pe bună cale, altele însă nu sunt nici studiate măcar, și poate chiar că nu s'a ocupat nimenea de unele dintre ele.

Organizarea forțelor noastre militare este bine îndrumată (și se desvoltă din ce în ce spre mai bine), ea fiind condusă de personalități distinse și de valoare, cari lucrează din răspuțeri pentru a pune pe picior de război, atunci când nevoia va cere, forțe militare bine instruite și capabile de a lupta în cele mai bune condițiuni.

Miniștrii de război, cari s'au succedat dela război încoace, au lucrat și prezentat guvernelor respective planuri complete și documentate pentru dotarea armatei cu materialul de război necesar; din nefericire nu s'au putut acorda toate sumele necesare (altele de cât acelea cuprinse în bugetele anuale ordinare) pentruca treptat să se poată completa dotarea de război a armatei, astfel că armata noastră suferă astăzi de mari lipsuri materiale, lipsuri cari s'au semnalat și în Camera deputaților, cu ocazia votării bugetului armatei pe anul 1930.

Alte chestiuni, pe care le-am semnalat mai înainte, și anume a-
celea cari se refer la fortificarea frontierelor amenințate, la complec-

țarea rețelei noastre de comunicațiuni feroviere și ferestre, cu căi directe cari să lege frontierele amenințate precum și acele referitoare la dezvoltarea industriei noastre militare și la asigurarea sănătății fizice și morale a națiunii, toate aceste chestiuni în starea actuală sunt lăsate cu totul în părăsire, sau cel mult sunt studiate cu totul superficial, neavând în realitate nici o soluționare practică.

* * *

Astfel stând chestiunea putem spune, că actualmente problema apărării noastre naționale nu este rezolvată.

Cunoscând însă primejdea care ne amenință, și care se poate deslănțui în tot momentul, se impune în mod imperios ca conducătorii țării să iee în cercetare cât mai neîntârziat marea problemă a apărării naționale, pe care să o studieze în tot ansamblul ei astfel, ca să se poată rezolvi toate părțile cari constituiesc cadrul general al problemei, astfel cum l'am arătat până acum; de altminteri problema aceasta a apărării naționale este de o asemenea natură, încât nu se pot aborda numai unele din părțile ei constitutive, lăsând pe altele în părăsire, deoarece, fiecare din părțile ei constitutive are o importanță aproape hotărâtoare în apărarea țării; astfel, spre pildă, putem avea forțe cât de bine organizate și cât de numeroase, dacă însă nu vom dispune de linii ferate directe și duble spre a le putem repede transporta spre una sau alta din frontierele amenințate, în raport cu cerințele strategice, se poate întâmpla să nu obținem succesul dorit. Tot astfel, dacă nu vom dispune de o industrie bine utilată în interiorul țării, am putea fi expuși să ne găsim într'un moment dat fără materialul tehnic necesar operațiunilor militare. Cercetarea și rezolvarea marelui probleme a apărării naționale, și care, prin rezolvarea ei va asigura însăși existența noastră națională, trebuie efectuată de forurile răspunzătoare, adică de șeful guvernului împreună cu miniștrii interesați în rezolvarea părților constitutive ale problemei, anume: miniștrii armatei, comunicațiilor, industriei și comerțului, instrucției publice, subsecretarul de stat al sănătății publice, ministrul finanțelor și al afacerilor străine.

* * *

Cum se va putea efectua activitatea interministerială semnalată mai înainte, în situația actuală, spre a se rezolva problema apărării noastre naționale?

Răspunsul acestei întrebări mi-l dă Constituția și legile în vigoare.

Constituția noastră, la articolul 122 titlul V prevede că: „se va înființa un consiliu superior al apărării țării, care se va îngriji în mod permanent de măsurile necesare pentru organizarea apărării naționale“.

În baza acestui articol al legii noastre fundamentale, s'a votat de către Parlament la 2 Febr. 1924, *legea organizării consiliului superior al apărării țării, lege foarte importantă și folositoare, care dă puțință ca să se desfășoare în sânul guvernului acea activitate interministerială, menită se rezolve marea problemă a apărării naționale*. Legea de organizare a consiliului superior al apărării țării prevede în esență următoarele:

1. Consiliul superior al apărării țării are menirea de a *examina, coordona și soluționa* toate chestiunile relative la apărarea națională.

2. Consiliul se compune din:

Președintele consiliului de miniștri, ca președinte.

Moștenitorul tronului, dela majorat.

Ministrul de război.

„ „ externe.

„ „ industrie și comerț.

„ comunicațiilor (astăzi combinat cu acel al lucrărilor publice).

Ministrul de finanțe.

„ sănătății publice (astăzi numai subsecretariat de stat).

„ agriculturii.

„ de interne.

Consiliul superior al oștirii cu vot consultativ (compus din inspectorii de armată).

3. M. S. Regele, ori de câte ori găsește necesar, poate se provoace întrunirea consiliului superior, în care caz ia înaltă-i președinție.

4. Consiliul se întrunește obligatoriu, cel puțin de 2 ori pe an, fiind convocat de președintele său, obișnuit în cursul lunelor Martie și Septembrie.

5. Ca organe care constituiesc *permanența* acestui consiliu superior, semnalăm:

a) O delegațiune cuprinzând pe miniștri departamentelor interesate va funcționa în mod permanent pentru satisfacerea nevoilor armatei în ceea ce privește departamentele respective (aliniatul 2 al articolului 2 din legea de organizare a consiliului superior al apărării țării).

Această prescripțiune este pur teoretică și fără aplicațiune practică, căci de fapt acești miniștri interesați nu se întrunesc nici odată, dacă nu sunt convocați în mod expres, astfel că această *delegațiune permanentă* este cu totul iluzorie.

b) O comisiune de studiu însărcinată să pregătească chestiunile ce urmează să se supună deliberării consiliului superior al apărării țării. Această comisiune funcționează sub prezidenția șefului marelui stat major și se compune din câte un reprezentant al tuturor ministerelor indicate mai sus, și din diferiți specialiști numiți de ministerul de război.

c) *Un secretariat permanent* la marele stat major compus din un ofițer de stat major, recomandat de consiliul superior al oștirii și numit prin decret regal; atribuțiunile acestui secretar general sunt:

centralizarea lucrărilor ce urmează a fi supuse deliberării consiliului superior sau comisiunii de studiu, notificarea hotărârilor consiliului tuturor departamentelor interesate și urmărirea executării hotărârilor consiliului.

Observăm că îndatoririle atât de importante ale acestui secretar general, mai ales acelea relative la urmărirea executării hotărârilor consiliului superior relative la apărarea națională, sunt peste puterile unui simplu ofițer, care nu are puțința practică de a impune diferiților miniștri să aducă la îndeplinire tot ceea ce hotărăște consiliul superior privitor la apărarea națională. *Trebuie un alt organ cu mai mare vază, cu mai mare putere, pentru a aduce la îndeplinire hotărârile consiliului superior.* Vom arăta în rândurile ce urmează cum înțelegem compunerea unei asemenea organ, care să reprezinte *permanența și executiva* consiliului superior al apărării țării.

* * *

Acestea fiind prevederile legale relative la organizarea și funcționarea consiliului superior al apărării naționale, vedem că, cu toate lipsurile și defectele sale organice, cari se pot înlătura (prin completarea și modificarea legii actuale) dispunem în legislația actuală, de un important organ în sânul guvernului, care dă puțința șefului guvernului să adune la un loc pe toți miniștri interesați, pentru ca împreună să studieze, să dezbată și să soluționeze toate chestiunile relative la rezolvarea problemei apărării naționale.

Astfel cum în timpul războiului trecut, unele state cum este Anglia, își creiasă în sânul guvernului său un așa zis *cabinet de război*, compus de câțiva miniștri a căror departamente erau mai în strânsă legătură cu executarea operațiunilor privitoare la război, tot astfel și *consiliul superior al apărării țării, prevăzut de Constituția noastră, apare ca un organ permanent în sânul guvernelor noastre, care dă puțință șefului oricărui guvern să organizeze, să coordoneze și să armonizeze activitatea permanentă interministerială menită a soluționa toate chestiunile referitoare la apărarea națională, activitate care se va desfășura concomitent și paralel cu activitatea ministerială normală (curentă) a ministerelor interesate.*

Organul acesta atât de important existând, el trebuie chemat să funcționeze, și nu sporadic, ici și când, fiind convocat câteva ore, ci, trebuie convocat pentru sesiuni de lucru, compuse din ședințe plenare și din lucrări permanente, executate de organul care trebuie să constituie cu adevărat permanența consiliului superior.

Pentru ca consiliul superior al apărării naționale să corespundă în adevăr menirii sale constituționale, și mai ales pentru ca să fie în măsură să iee hotărâri de importanța aceloră ce se referă la apărarea națională, cari necesită cheltuiiala unor sume enorme de bani pe cari statul nu le-ar putea plăti de cât într'un timp îndelungat, și pentru ca să devie un organ cu adevăr viabil și operant, cred că ar trebui introduse în legea care-l organizează următoarele modificări:

1. După cum am spus mai înainte, măsurile relative la apărarea națională cer sume mari de bani, pe cari statul nu le-ar putea plăti într'un an sau doi, ci vor trebui eşalonate, în ceea ce priveşte debursarea lor, pe un număr mai mare de ani, în care este probabil că la cârma statului se vor perinda mai multe partide politice; aprobarea cheltuelilor relative la apărarea națională trebuie să se deie de Parlament, dela început, în bloc, sub forma unui plan financiar stabilit adhoc de consiliului superior al apărării țării, urmând ca debursarea cheltuelilor să se facă treptat, anual, sub formă unor cote anuale într'un timp determinat.

S'ar putea întâmpla, astfel cum am spus mai înainte, ca planul financiar al apărării naționale, votat de Parlament sub un anumit guvern, în cursul aplicării sale de mai mulți ani să fie modificat sau chiar suspendat ca aplicare de către alt guvern, care ar înlocui pe acela care l'a prezentat Parlamentului.

Un asemenea procedeu, care ar opri în loc executarea întregului plan al apărării naționale, și care ar satisface numai niște strâmte și meschine interese politice de partid (cari din nefericire au precădere în viața noastră politică internă), ar compromite însăși siguranța și existența țării.

Pentru a se înlătura asemenea procedee atât de dăunătoare intereselor mari ale țării, dar cari sunt foarte posibile în practica lucrurilor, ar fi necesar, ca să se introducă în legea organizării consiliului superior al apărării țării prevederea, ca atunci când se discută chestiunile de mare importanță relative la apărarea națională, care angajează siguranța statului și finanțele sale pentru o anumită epocă de timp, să se invite în mod obligatoriu la ședințele consiliului superior toți președinții partidelor politice, și în acest caz consiliul să fie prezidat de M. S. Regele sau de Inalta Regență.

Când chestiunile fundamentale ale planului apărării naționale, după discuțiuni aprofundate vor fi aprobate de toți șefii partidelor politice, cari își vor lua angajamentul solemn, ca venind la cârmă să respecte aplicarea neștirbită a planului stabilit și să dea anual cotele respective prevăzute în planul financiar al planului general al apărării naționale, atunci lucrările consiliului superior al apărării vor fi considerate ca definitive și se vor putea supune aprobării Parlamentului pentru ca apoi să se treacă la aplicarea lor. Fără o conlucrare a tuturor partidelor politice la chestiuni de o așa mare importanță, ca aceea referitoare la apărarea națională, cari cer în primul rând multă stabilitate și în factura și în executarea lor (ne putând fi modificate în tot momentul) și o execuție matematică în efectuarea plășilor anuale ce vor decurge din executarea lucrărilor respective (sau plata ratelor anuale pentru comenzile de materiale), — rezolvarea problemei apărării naționale nu ar fi posibilă.

În chestiuni atât de importante ca cele referitoare la apărarea națională, de rezolvarea cărora depinde însăși existența țării, egoismul strâmt de partid sau ambițiile personale ale cutărui sau cutărui ministru, nu au ce căuta.

Planul apărării naționale odată stabilit astfel cum am arătat mai sus, trebuie executat cu sfințenie ani de a rândul, nefiind considerat ca aparținând cuțărui partid, sau cuțărui om politic, ci este al țării și țara prin conducătorii partidelor politice va asigura executarea lui.

Un nou minister vine să ia locul altuia, sub care s'a alcătuit planul complet al apărării naționale, cu concursul tuturor celorlalte partide politice; noul președinte de consiliu, pus la curent de predecesorul său de stadiul executării lucrărilor apărării naționale, continuă cu sfințenie executarea conform planului stabilit, fără soluție de continuitate și fără modificări de acelea cari ar schimba fundamental planul stabilit, făcând imposibilă sau întârziind continuarea lucrărilor în curs de execuțiune.

2. O' altă modificare folositoare ce ar trebui introdusă în legea de organizare a consiliului superior al apărării țării ar fi aceea de a se da o mai mare dezvoltare organului permanent al acestui consiliu, care astăzi ființează sub o formă prea rudimentară, numai un ofițer de stat major fiind secretarul permanent al consiliului.

Pentru stabilirea și menținerea legăturilor dintre diferitele ministere (și miniștrii respectivi) interesate în lucrările atât de importante relative la apărarea națională; pentru urmărirea executării, de către diferitele ministere interesate a hotărârilor luate de consiliul superior; pentru îndeplinirea tuturor acestor atribuțiuni atât de importante, este nevoie de o persoană cu mare autoritate, care să poată vorbi și lucra în numele primului ministru; părerea noastră este că trebuie să se instituească la prezidenția consiliului de miniștri un secretariat general permanent al consiliului superior al apărării țării, având un local propriu unde să fie și sala de ședințe plenare a consiliului superior.

Ca secretar general trebuie să se numească o persoană cu mare autoritate și vaste cunoștințe, un om de stat în adevărata accepțiune a cuvântului, al cărui post să fie la adăpostul fluctuațiilor politice și să aibă un rang cât mai înalt în ierarhia de stat.

Secretarul general va avea sub ordinele sale, în mod permanent, câte un delegat (funcționar superior, ofițer general sau superior) de la toate ministerele interesate în rezolvarea chestiunilor referitoare la apărarea națională; delegații urmează a fi aleși dintre persoanele cele mai capabile pentru natura lucrărilor respective, cari vor reprezenta pe miniștrii interesați și vor lucra, conform directivelor acestora și hotărârilor consiliului superior, toate lucrările referitoare la apărarea națională, lucrări ce se vor coordona de secretarul general al consiliului, care va ține pe președintele consiliului la curent cu mersul lucrărilor și i va prezenta și programul lucrărilor ședințelor plenare ale consiliului superior al apărării țării.

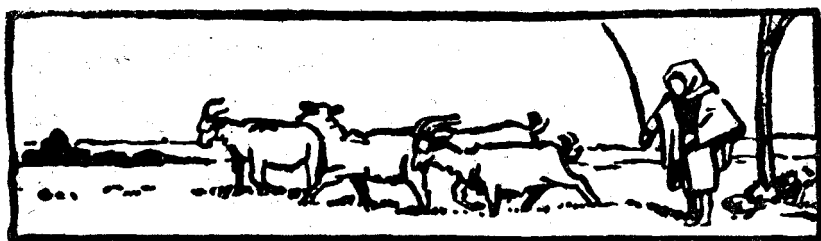
Credem că cu aceste modificări, consiliul superior al apărării țării va fi în măsură să și îndeplinească înalta sa misiune prevăzută de lege, rămânând bine înțeles, ca să fie convocat și să fie pus să lucreze.

Având în vedere situația atât de îngrijitoare din jurul nostru, fiind seamă de asemenea și de necesitățile atât de urgente ale apărării naționale (necesități cari sunt cunoscute astăzi tuturor sferelor conducătoare ale țării), credem că timp de pierdut nu mai este, și că trebuie convocat cât mai urgent consiliul superior al apărării țării, pentru ca într-o sesiune mai îndelungată să se dezbată toate chestiunile referitoare la apărarea națională, iar la dezbateri să fie invitați toți șefii partidelor politice.

GENERAL RĂȘCANU

Ideologie primejdioasă

Vorbeam deunăzi cu un intelectual de-ai noștri, dintr'o comună dela granița de vest. Il cunoașteam de mai demult, l-am văzut lucrând în satul său, în care numai puțini locuitori mai știau vorbi limba noastră în clipa înfăptuirii unirii, deși imensa lor majoritate este de „legea valahă”. Injghebase o bibliotecă pe lângă școală, cu cărți donate de Casa școalelor, cu altele oferite de el, și cu unele cumpărate de studențimea universitară din regiune, constituită în societate culturală. Reușise, în zece ani dela unire, și cu concursul altor intelectuali români din sat, să creeze un sâmbure de viață conștientă românească.

Imi spunea că, după izvoare demne de toată încrederea și după tradiția locului, înainte de unire cu șaptezeci—optzeci de ani, toți locuitorii știau românește, și *numai* românește; că limba ungurească a început să pătrundă cam cu 30—40 ani înainte de unire, dar că în 1911, când a venit el în sat, în biserica românească nu se mai predica decât ungurește.

Imi arăta greutățile cu care avea să se lupte și în România-Mare pentru trezirea satului la conștiința națională. Școala de stat maghiară făcuse adevărate cuceriri înainte de unire. Școală cu patru puteri didactice, bine salarizați, învățători dintre cei mai harnici și mai destoinici, scoase în treizeci de ani 80% știutori de carte. Cum regiunea e roditoare și satul bogat, cartea și mai ales gazeta ungurească au pătruns adânc între locuitori. Și mai ales presa a continuat și a desăvârșit opera de maghiarizare a școlii de stat.

Imi spunea că la festivalurile, le șezătorile culturale pe care le organizează la școală, după unire participă aproape numai locuitorii cari nu și-au uitat limba, și analfabeții, alături de tinerimea școlară. Indemnurile, sfaturile, amenințările chiar, n'au nici un rezultat.

În biserică preotul a fost obligat de către parohieni ca tot a doua Duminică să predice ungurește. Preotul român conștient, dintr'o altă regiune a țării, odată cu unirea nu mai voi să predice decât românește.

Resistența lui a fost înfrântă. Biserica-i rămânea goală, și parohiiienii îl amenințau că vor trece la o *confesiune ungurească*. Aceasta prin anul 1920, în vremea României-Mari.

Copiii în școala românească de stat fac spor puțin în limbă. Cât ce ies din curtea școlii, nu vorbesc decât ungurește. Acasă în familie, afară de vreo patruzeci, se vorbește numai ungurește. Copiii uită repede puținul ce învață la școală.

Cei câțiva intelectuali români din sat, alarmați, au început să-i adune pe oameni sub diferite pretexte și să le vorbescă ungurește arătându-le rușinea în care înțeleg să trăiască și mai departe, fără să încerce a-și învăța limba strămoșească. Ar învăța-o ușor vorbind românește cu copiii lor eșiți din școala românească, și dacă ar citi cărți românești din bibliotecă, dacă ar începe să-și aboneze ziare românești.

Sfatul și îndemnul n'au prins, nici în forma aceasta. În comună s'au citit și mai de parte 60—70 de ziare ungurești, din Oradea-Mare, din Satu-Mare, din Cluj, din Arad, ba chiar din Brașov. Iar din biblioteca școlii numai elevii luau cărți, mai mult obligator decât benevol.

Cu toată această încăpățănare caracteristică a tuturor neofitilor, s'a reușit prin munca acestui om și cu concursul alor alți 4—5 intelectuali să se creeze un sămbure de viață conștientă românească. Mici serbări școlare, cu cântece și jocuri românești, cu declamări de poezii, cu scurte dialoguri, cu citiri din cărți populare, adunau de două ori pe lună o mână de oameni alături de copiii de școală. Un cor bunișor începuse să atragă și pe românii cari pretindeau predică ungurească. Stăruința, priceperea și dragostea unei învățătoare, au pus în mâna fetițelor de școală cusătura cu motive românești. Prin anul 1926 vr'o treizeci de școlărițe aveau costume naționale, în care se prezentau la șezătorile culturale și în biserică. Era un nou punct de atragere pentru sătenii desnaționalizați. Asemenea și dansurile naționale pe cari le jucau micii elevi și eleve.

La serbările naționale, la 10 Mai îndeosebi, de voie, de nevoie participau mai mulți, dintre cei cari nu știu românește. *Dela unire, toate regimurile cari s'au succedat au ținut, au pus în fruntea satului consilii și primar dintre pușinii români cari nu-și uitaseră limba; deasemenea jandarmii postului au fost dintre românii cari știau bine limba părintească.*

Pe acest intelectual harnic și stăruitor l-am văzut, deci lucrând la el acasă, și l-am întâlnit mai de multe ori. Am văzut cu câtă muncă și răbdare poate spori românismul în aceea regiune, în satul lui. M'am convins că cei mai greu de întors la matcă sunt chiar întâia sau a doua generație de renegați, de oameni pierduți de neam, când motivul principal al acestei pierderi este penetrarea culturii străine. Și mi-am zis că aici, și în multe alte sate asemănătoare, va fi nevoe de stăruința mai mult decât a unei generații, pentru re-

românizare, accentuând din an în an toate mijloacele de propagandă culturală și națională.

Sunt și azi zeci de mii de fii rătăciți ai neamului cari au conștiința că sunt superiori altora vorbind ungurește. Este nota caracteristică de diformare a spiritului prin cultura străină.

* * *

De curând, zic, am întâlnit din nou pe acest român de ispravă, necunoscut și neremarcat de către oficialități, și-mi păru mai abătut ca ori și când. L-am întrebat ce s'a petrecut.

— Nimic! — îmi răspunse — decât că se apropie alegerile comunale.

— Ei, și ce primejdie pot ele ascunde?

El mă privi îndelung, și-mi răspunse:

— Dumneata știi ce-i pela noi. Ai fost și ai văzut. Dar nu știi ce se petrece acum. E o fierbere! Sunt sigur că nu va mai intra în consiliul comunal nici un țaran care știe românește. Nici primar.

Dumneata știi că vechile consilii ne-au dat un sprijin oarecare în acțiunea noastră, cel puțin nu ne-au pus bețe în roate. Primarul mai ales — îl cunoști — acelaș dela unire până acum, e judecat de către majoritatea satului. Știi că el, în oficiu, a avut ambiția să nu vorbească decât românește. De-acum va fi o jale. Am informații precise că satul va alege primar pe-un ungur calvin, un țaran bogat, și cu vr'o două clase de liceu. Iar în consiliu nu va mai intra nici unul dintre cei vechi.

— Bine, dar asta ar fi o nebulie!

— Nu avem ce face. Votul hotărăște, democrația hotărăște. Aveam două nuclee de viață românească în sat: școala și primăria. De-acum, pe cel de-al doilea îl vom pierde. Oamenii sunt agitați, cumpără tot mai multe gazete ungurești în care se vorbește despre alegeri.

El făcu un restimp; își duse obosit mâna la frunte.

— Legea asta nouă administrativă ne curăță. Va îngropa atâtea începuturi, abia mijiri de viață românească.

— Dar bine, principiile democrației...

— Ce democrație, domnule, — se porni de-odată cu aprindere. Astfel de democrație, care nu ține nici o seamă de necesitățile de viață ale neamului, de situațiile create prin nedreptăți istorice, mai poate fi democrație? De dragul ei eu să aștept ca sătenii mei să vorbească românește, este o sută ori o mie de ani? Să nu am dreptul, să nu am puterea în statul meu național să întorc poporul la limba strămoșească, vorbită de tot satul înainte cu optzeci de ani? De dragul democrației să văd cum ni se maghiarizează satul sub ochii mei, și să privesc cu brațele încrucișate? Am fost la prefect și-am întrebat dacă nu se pot face excepții în satele maghiarizate. „Votu-i suveran, legea-i suverană” mi-a răspuns el. „Suntem un

regim de sinceră democrație!" I-am spus o vorbă trivială la adresa democrației și am plecat.

— Da, ai dreptate, democrația integrală e cu primejdie încă pentru noi. Cel puțin să fi așteptat până la repunerea elementului românesc în drepturile și viața lui naturală.

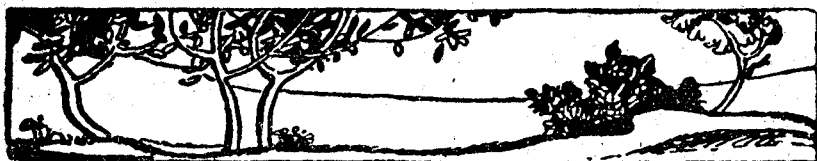
— Ce să aștepte, domnule, izbucni cunoscutul meu, dacă nu e conștiință națională, dacă nu e suflet românesc la cei ce fac legile și guvernează țara! Să știi dumneata că aici e buba! Nici nu-și dau seama de grozava responsabilitate ce-și iau pe suflet. Noi cari muncim de unsprezece ani la graniță, în sate ca acele pe cari le știi, am primit săgeata drept în inimă. Al lor va fi păcatul, iar a noastră desnădejdea. Noi știm ce val nou de ofensivă ungurească se va porni acum pe satele noastre. Iată îți spun: Imi bat joc de toate ideologiile cari nu pornesc din necesitățile de viață a nației mele. Și nu mai pot avea nici-o considerație pentru cei ce le pun în aplicare. Parcă-1 văd pe bietul părinte cum va fi silit să predice, ca înainte de unire, numai ungurește! Ideologie! Dar ideologia care înfrânge energia românească, și mă clatină pe mine, pe care mă cunoști, în nădejdea de-a mai putea face ceva, este o ideologie criminală, și n'o voi accepta chiar dacă mi-ar vesti-o Arhanghelii din cer.

* * *

A plecat trist, cu capul în piept. L'am urmărit cu privirea. După vr'o câțiva pași și-a scuturat capul și l'a înălțat. Ii venise o idee mântuitoare în minte? Nu pot să știu. Dar ceea ce știu și am experiat insumi este adevărul că unele principii ale democrației integrale, în cari ni se încurcă azi toate cărările naționale, sunt cu adevărat primejdioase. Și adâncă mea mirare, e că nu le vede toată lumea românească primejdia.

Pricina să fie vârsta? — Pentrucă se știe, că de pela patruzeci de ani în sus nu ne mai închinăm atât de ușor democrației, devenim mai conservatori, adică mai... cumiști. Sau cauza e a se căuta în ceea ce-mi spuse cunoscutul meu cu atâta convingere?

I. AGÂRBICEANU

Relațiunile Monarhiei habsburgice cu România în ajunul războiului mondial

I.

Înainte de război, România, așa mică cum era, știuse să se facă stimată de țările Europei, cari îi doreau prietenia și căutau s'o atragă fiecare în zona ei de interese. Astfel, Sasonow, ministrul de externe al puternicei Rusii, s'a străduit ani de zile să ne câștige de partea sa, îndemnând pe țar să acorde regelui Carol bastonul de mareșal, invitând perechea moștenitoare la Petrograd, organizând vizita țarului la Constanța, făcând în sfârșit tot posibilul pentru câștigarea României.

De altă parte, Monarhia austro-maghiară, care prin felul cum se purtau ungerii cu românii din Ardeal și prin politica de părtinire a Bulgariei în conflictul balcanic, reușise să revolte întreaga opinie publică românească împotriva ei, dorea, în ajunul războiului mondial, o apropiere, probabil tocmai în vederea războiului pe care conștele Berchtold, după toate indiciile îl plănuia. Ideia războiului contra Serbiei a încolțit, desigur, în creierul ministrului de externe austro-maghiar încă în vara anului 1913, când, prin succesul reputat de popoarele balcanice împotriva Turciei și eșecul suferit de Monarhie în cursul conflictului sârbo-greco-bulgar, în care luase partea Bulgariei, prestigiul Austriei suferise, producându-se printre popoarele Monarhiei o stare de spirit primejdioasă, născută din speranța unei posibile și probabile lichidări a Austro-Ungariei. Pentru a-și reface prestigiul și pentru a dovedi popoarelor supuse că împărăția este încă viguroasă, în stare să pedepsească pe dușmanii din afară și să reprime, prin urmare, și orice veleitate centrifugală dinăuntru, contele Berchtold s'a gândit probabil la un război contra Serbiei și în consecință a început să-l pregătească.

În acest scop, pentru a împăca România, a rechemat încă la stârșitul anului 1913, pe reprezentantul său din București, prințul Fürstenberg, devenit antipatic din cauza atitudinii din timpul conflictului româno-bulgar, trimițând în locuși pe contele Czernin, un intim și bărbat de încredere al arhiducelui moștenitor Franz Ferdinand. Ca și acesta, Czernin trecea drept prieten al românilor și adversar al sistemului de opresiune a naționalităților din partea ungarilor, și se credea la Ballplatz că prezența contelui la București ar putea să restabilească situația, mai ales că primise instrucțiuni să facă tot posibilul pentru a câștiga România.

Czernin, sosind în țară, s'a pus imediat pe lucru. Atmosfera era însă atât de neprielnică, neîncrederea în Austro-Ungaria și antipatia contra Ungariei, în special, atât de mari, încât până în primăvara anului 1914 nu reușise să împrăștie atmosfera ce se creiase în jurul Monarhiei. În Mai 1914, contele Berchtold, devenind nerăbdător, însărcină pe baronul Flotow, ministru plenipotențiar detașat în minister, să studieze chestiunea românească și să propună soluțiuni. Flotow se achită de însărcinarea primită, redactând un memoriu, tratând despre politica Monarhiei față de România.

În acest memoriu *) Flotow spunea că „situația politică externă a Monarhiei suferă din cauza relațiilor neclarificate cu România. Este sigur că Monarhia, în caz de război cu Rusia, cu toată loialitatea nediscuțată a regelui Carol, nu numai că nu va putea conta pe ajutorul României, ci chiar pe o acțiune dușmănoasă din partea ei. Regele Carol a declarat ministrului k. u. k. din București că, cât timp va trăi, armata românească nu va lupta contra Austro-Ungariei, a adăugat însă, cu toată sinceritatea, că nu poate să facă politică împotriva opiniei publice din România“.

Flotow spune apoi, că Franța și Rusia se străduiesc să înființeze un nou bloc balcanic, străduință ce trebuie cu orice preț împiedicată, și propune, înainte de toate, să se clarifice situația față de România. Prin clarificare, baronul înțelegea o declarație publică a regelui Carol sau a guvernului în favoarea Triplei-Alianțe, declarație care n'ar putea fi obținută decât prin noui concesiuni politice. O atare concesiune — credea Flotow — putea să fie lărgirea tratatului de alianță, în sensul ca Austro-Ungaria să garanteze României față de Bulgaria garanțiile ei rezultate din pacea dela București.

Flotow, nefiind în secretul intențiilor războinice ale ministrului de externe, adăogă că, față de relațiunile foarte amicale existând între Serbia și România, cea din urmă ar putea să-și ia însărcinarea să mijlocească o apropiere dintre Serbia și Monarhie și discutând și eventualitatea că România n'ar accepta să-și clarifice situația proprie, spune că Austria-Ungaria va trebui să tragă imediat consecințele. Acestea ar fi: măsuri militare imediate și începerea de tra-

*) Vezi: „Das Wiener Kabinet und die Einstellung des Weltkrieges von dr. Roderich Goos. Verlag von L. W. Sedel & Sohn, Wien, 1919.

tative pentru obținerea unei alianțe bulgaro-turcești, care să intre în sfera de influență a Triplei=Alianțe.

Flotow își termină astfel raportul său:

„Dacă în momentul de față, când Rusia și Franța lucrează cu atâta râvnă în Balcani, România nu poate sau nu vrea să ofere Monarhiei garanția necesară, că tratatul de alianță va fi bilateral respectat, atunci Monarhia are datoria să se asigure contra unor atacuri dușmane, creându-și alte alianțe“.

* * *

Acest memoriu, din care reiese că Flotow, pentru a ușura situația României, îi lasă libertatea de a atrage și Serbia în sfera de influență a politicii puterilor centrale, a găsit aprobarea lui Berchtold, înafară de această din urmă sugestie, și, după ce pasagiul întreg privitor la Serbia a fost șters, făcându-se și alte modificări mai mici de către Berchtold și Tisza, a fost redactat în formă de raport, (Franz Ferdinand era încă în viață), pentru a fi adresat Germaniei. Această omitere, întâmplată înainte de atetatul dela Serajevo, constituie de sigur o dovadă că Berchtold nu dorea nicidecum o apropiere de Serbia și că se gândea serios la război, încă înainte de moartea arhiducelui.

Textul definitiv al raportului destinat Germaniei spune, că Austria=Ungaria n'a luat încă nici o măsură față de schimbarea operată în atitudinea României, din cauza asigurării Germaniei că această schimbare n'ar fi decât momentană. Se pare însă, că Germania s'a înșelat și că instrăinarea României progresează. Față de această situație, se impune întrebarea — continuă raportul — dacă Austro=Ungaria ar mai putea să asaneze raporturile sale cu România printr'o explicație, punând-o în alternativa să rupă toate legăturile ce le are cu Tripla=Antantă, sau să dea toate asigurările, că îndatoririle reeșind din tratatul de alianță vor fi îndeplinite și din partea ei.

O asemenea deslegare a problemei ar corespunde desigur dorințelor Monarhiei. În situația de azi — adăuga însă Berchtold în raportul său — nu este probabil că regele Carol sau guvernul român s'ar putea hotări, față de spiritul care domnește în România, să se declare pe față ca aliat al Austro=Ungariei, iar un categoric *aut-aut* din partea Monarhiei, ar putea duce la o ruptură, căci Berchtold credea că nici Germania, cu toată influența pe care o avea, nu va putea să silească România, oricât de serios ar interveni, să adopte o atitudine în conformitate cu interesele Germaniei și Austro=Ungariei.

În aceste condiții — opinează raportul — pare o imposibilitate să se cimenteze alianța cu România, în așa fel ca ea formeze pentru Austro=Ungaria pivotul politicii sale balcanice.

„Ar însemna — continuă raportul — față de importanța politică și militară a României o mare neglijență din partea Monar-

hiei să se arate pasivă față de manifestațiunile României și să nu imediat măsuri militare, punând la cale și acțiuni politice pentru a anihila sau a slăbi, cel puțin, efectele neutralității sau eventualei dușmăanii a României“.

„Valoarea militară a alianței cu România constă, în caz de conflict cu Rusia, în faptul că de această parte a frontului păstrăm mână liberă, pe când o parte importantă din armata rusă ar fi fost reținută de atacul armatei române. Situația de azi ar avea însă drept urmare tocmai contrarul. Rusia n'ar avea să se teamă de un atac din partea României, pe când Austro-Ungaria ar trebui să rezerve o bună parte din trupele sale, pentru a respinge un atac român. Dispozițiunile de până acum ale Austro-Ungariei, pentru cazul unui conflict cu Rusia, se bazează toate pe presupunerea cooperării României. Căzând însă această ipoteză și neexistând nici măcar siguranța că nu s'ar produce o agresiune din partea României, Monarhia trebuie să ia cu totul alte dispozițiuni, gândindu-se chiar la întărirea granițelor de partea României. Din punct de vedere politic însă, trebuie să dovedim României, că suntem în situația să găsim pentru politica balcanică a Austro-Ungariei un alt punct de sprijin“.

În acest sens raportul pledează pentru o alianță cu Bulgaria, prin care s'ar împiedeca acel bloc balcanic pe care Rusia și Franța vor să-l pue în picioare. Înainte însă ca Austro-Ungaria să pornească la această acțiune, dorește să se înțeleagă cu Germania, nu numai din cauza alianței strânse ce există între cele două țări, ci și pentru că blocul balcanic sub influența ruso-franceză ar fi îndreptat nu numai contra Austro-Ungariei, ci și contra Germaniei.

Raportul arată apoi consecințele unei asemenea alianțe, planurile Franței și ale Rusiei și relevând comunitatea de interese între Austro-Ungaria și Germania conchide:

„Din aceste cauze conducerea politicii externe a Austro-Ungariei este convinsă că, în stadiul de azi crizei balcanice, luarea de măsuri energice și urgente împotriva situației create de Rusia, situație care mai târziu poate n'ar mai putea fi modificată, contribuie un interes comun al Monarhiei și al Germaniei“.

Curând după redactarea acestui raport și înainte încă de expediarea lui la Berlin, s'a produs atentatul de la Serajevo, în urma căruia i s'a adăogat următorul pasaj:

„Toată importanța și consecințele asasinatului nu se pot judeca de pe acum. În orice caz, s'a făcut dovada deplină că diferendul sârbo-austriac nu poate găsi o soluție pașnică și că agitațiile pansârbe sunt foarte periculoase“.

„Austro-Ungaria n'a fost lipsită de bunăvoința de a crea o situație acceptabilă față de Serbia. S'a văzut însă din nou că aceste încercări au fost totdeauna zadarnice și că Monarhia va avea să conteze și în viitor cu dușmănia neîmpăcată și agresivă a Serbiei“.

„Cu atât mai mult este datoare Monarhia să procedeze cu energie, rupând firele ce se țes peste capul ei“.

V. P. RÂMNICEANU

Reacțiunea românilor bănățeni

A doua jumătate a veacului al XVIII-lea, pentru românii bănățeni înseamnă trezirea la conștiința națională, cu toate consecințele ce decurg dintr'ânsa. Subt acest raport evoluția politico-culturală a noastră coincide cu aceea a ungarilor, cari pe aceiaș vreme încep să-și croiască noul drum al naționalismului, cu deosebirea însă, că românii bănățeni nu aveau situația privilegiată a ungarilor. Eliberați de subt jugul turcesc, românii ajung subt o dublă stăpânire: subt puterea politică a Austriei și subt cătușele religioase-culturale ale bisericii sârbești. Totuși, vigoarea românească a fășnit de îndată ce legătura unei singure cătușe a cedat nițel.

Ca și la unguri, naționalismul românesc a început să se manifeste în direcție culturală, în momentul când politica habsburgă a renunțat de a ne mai îngloba în naționalitatea „ilirică”, considerându-ne drept ceea ce suntem, adică români. Acest prim moment prielnic l'am identifica cu anul 1776, când Viena aprobă și apare catechismul lui Raici în trei limbi: slavonă, română și germană.¹ Nu mai departe, decât la un an după aceasta, la 1777 vedem că Mihail Martinovici Roșu (1750—1826) traduce din nemțește o carte de pedagogie în limba românească (tipărită la 1785 la Viena), ca și un mare număr de cărți de filosofie practică pentru poporul românesc.² După Roșu urmează Paul Iorgovici, Dimitrie Țichindeal, apoi Constantin Diaconovici-Loga și alții, al căror număr creștea din ce în ce. În timp ce jurisdicția bisericii sârbești a durat până la 1865, cultura-licește am putea zice, că ne-am emancipat încă dela 1771, în mo-

¹ D. Kirilovici, op. cit. p. 68.

² Onisifor Ghibu, rev. Banatul, nr. 3/1927.

mentul când Mihail Roșu a avut conștiința sau intuiția de a se scrie românește, iar nu latinește sau slavonește.

Momentul acesta este însemnat și din alt punct de vedere. În vreme ce catechismul lui Raici a dat imbold românilor de a se ocupa de toate ramurile culturii în limba românească, sârbii, — pentru a-și păstra linia tradițională bisericească, precum și platforma politică a privilegiilor, — au continuat cultul vechii limbi slavone și catechismul lui Raici s'a editat până la 1863, în șaisprezece ediții.¹ Efectele acestei deosebiri s'au văzut mai târziu, atât în domeniul cultural, cât și politic.

Odată treziți la conștiința și cultura națională, nimic mai firesc decât ca românii să tindă și la emanciparea de sub jurisdicția bisericii sârbești care, — după cum am văzut, — urmărea un ideal politic profund vătămător însăși ființei etnice a românilor. Mobilizarea conștiinței românești din Banat s'a făcut în revoluția din 1848/49, năzuindu-se să zădărnicească crearea Voivodinei sârbești, din care urma să facă parte integrantă și Banatul, ceea ce însemna ca sârbii să ne poată robi și polificește, nu numai bisericește. Cum sârbii erau protejați de Austria, românii bănățenii nu puteau face alta decât să se dea de partea ungarilor. Procedând astfel, românii fugeau de o robie bisericească (și indirect și politică) prezentă, și care era cea sârbească. Stăpânirea ungurească nu prea trăia în amintirea românilor bănățeni. Aceasta se pierdea în negura trecutului îndepărtat, căci dela 1552 (ocuparea Timișoriei de către turci), Banatul întreg, până la 1848, nu mai aparținuse Ungariei niciodată. Bineînțeles, nu aparținuse din punct de vedere administrativ, nu constituțional. În afară de asta, ungurii, ca naționalitate, până pe la mijlocul veacului al XIX-lea, nu existau în Banat. Pe vremea izgonirii turcilor din Banat (1716), o singură comună ungurească exista pe teritoriul Banatului, Zomborul-mic, situată acum pe frontiera româno-ungară. În fostul județ al Caraș-Severinului, cea dintâi comună ungurească, Udvarszállás s'a întemeiat la 1835 și acum se află în Iugoslavia.²

Pentru cel ce cunoaște aceste realități istorice nu era greu de prevăzut ce răspuns vor da românii la invitația sârbilor de a trimite delegați la congresul dela 1 Mai 1848 din Sremski Karlovți. Pretenția aceasta a sârbilor a produs o adevărată consternare printre românii bănățeni, dând loc la două contramanifestații, ambele ținute în Lugoj, hotărând ruperea definitivă a legăturilor cu sârbii și chiar lupta cu arma împotriva lor.

Cea dintâi adunare românească se ține la 3/15 Mai 1848, la care participă 1000 delegați, fiecare reprezentând 500 suflete, adică, în total, jumătate de milion suflete. Desbaterile acestei adunări sunt relatate în *Gazeta Transilvaniei*, nr. 40 din 1848 (p. p. 166—167).³

¹ D. Vislovici, op. cit. p. 68.

² Bodor Antal: Délmagyarországi telepítések története és hatása a mai közállapotokra.

³ Mihail Gașpar: Curierul Banatului, Anul V. nr. 1 din 28 Aprilie 1929.

Intrebarea era: să trimită românii delegați la Carlovăț, sau nu? — la ceea ce „*adunanza între cele mai asurzitoare strigări protestă, că nicidecum se nu se trimită*”. Adunarea alege o delegație compusă din preoți și mireni printre cari: protopopii Marcu din Lugoj, I. Vuia din Vărădia, N. T. Velea, E. Murgu, E. Gojdu, V. Bojinca și alții, autorizându-i ca, împreună ceilalți români, să lucreze „*pentru trebile religioase ale românilor din Ungaria*”.

A doua zi după această adunare membrii delegațiunii se întrunesc hotărând: *A merge la noul ministeriu unguresc, însoțită și de o altă asemenea comisiune din partea fraților noștri lipoveni, timișeni și arădeni, spre a descoperi acolo starea religioasă a românilor cu sârbii și a mijloci în puterea nouilor legi un congres curat românesc... pentru alegerea unui mitropolit român și trebile noastre dinlăuntru școlare=bisericești.*

A doua adunare cu popor se ține la 15/27 Iunie, pe Câmpul Libertății din Lugoj, convocată de Eftimie Murgu: de „alba, uriașă, vecinică stâncă” (Cotruș), de „talentul mare care încălzise odată o lume plină de nădejdi” (Bogdan=Duică), de „mintea cea strălucită — cu soarele împotrivityă” — cum îl caracterizase cântecul popular. În preajma acestei mari adunări el lansase următorul manifest:

„Fraților români bănățeni,

„Țara noastră se află în primejdie. Servienii din vecina țară a Slavoniei, răscolindu-se asupra Ungariei se sumetesc a socoti țara noastră a Banatului ca o țară slavonă sârbească. Întru această nerușinată a lor semeție vedem noi cum acești revoluționari servieni încearcă a aduce în ispită poporul acestei țări. Prin niște oameni de vița lor din Servia furișându-se în țara noastră se află ici-colo rătăcind, au făcut și fac tulburări pe marginile țării de către Dunăre și Tisa. Ei, în loc de a se astâmpăra, încă și mai departe caută a face rău în țara noastră.

„Datorința chemându-ne a ne apăra împotriva acestor revoluționari, am găsit de cuviință a ne aduna în orașul Lugoj, spre a ne sfătui împreună despre mijloacele trebuitoare pentru asigurarea țării împotriva acestor revoluționari.

„Pentru aceea doar alerg a chema pe toate comunitățile și pe toți patrioții acestei țări a Banatului, să aibă dragoste a veni spre a ne sfătui cu toții în treaba aceasta. Ziua adunării o hotărâm pe 15/27 Iunie 1848.

Datu=sa în Logoj în ziua de 17 Iunie 1848.

Eftimie Murgu”.

Zeci de mii de români au răspuns la această chemare, aducând următoarele hotărâri:

1. Înarmarea poporului român din Banat să se facă după putință în restimp de 6 zile pentru defensivă; iar după ce poporul va fi înarmat de către stat, să treacă în ofensivă;

2. Armele confiscate de către funcționarii de stat să se restituie poporului;

3. Se alege căpitan suprem Effimie Murgu, însă „via petiționis“;

4. Actualii episcopi bănățeni să fie subordonați căpitanului suprem;

5. Naționalitate pe seama românilor;

6. Introducerea limbii române în toate dicasteriile Banatului;

7. Poporul să depună jurământ pe „frățietate, patrie și naționalitatea română“;

8. Adunarea numește vicar episcopesc pe protopopul Petrovici-Stoichescu din Lipova la Timișoara, iar pe Ignatie Vuia din Oravița la Vârșeț.

Astfel, românii bănățeni, cu excepția aceloră din granița militară, ajung în tabăra lui Kossuth. Luptând împotriva jugului prezent al sârbilor, ei nu știau că își prepară o nouă robie viitoare care, din fericire, a durat mai puțin decât cea sârbească.

Neputându-se românii scăpa de sârbi cu ajutorul ungarilor, ei se adresează și Vienei.¹ La 26 Noemvrie 1849 ei trimit pe Constantin Udrea, Alexandru Atanasovici și Iovo Popovici la Viena, pentru a protesta împotriva anexării Voivodinei sârbești la Banat. În luna Decemvrie a aceluiaș an, ei adresează împăratului o petiție cu 600 semnături, cerând îmbunătățirea soartei lor. Iar în Decemvrie 1860 — anul desființării Voivodinei sârbești — românii se adresează cu o nouă petiție împăratului, cerând ca Banatul să fie subordonat cancelariei aulice transilvănene și administrat separat. Pentru garantarea intereselor celor 600,000 români, să se instituie o dietă provincială în Timișoara. Mai departe se cerea, ca Banatul să fie împărțit în trei unități administrative (județe), având în frunte câte un șef național. În capul regiunii administrative române să fie numit un „căpitan român“. Iar dacă sârbii s'ar declara pentru unirea cu Croația, atunci Banatul să fie atașat Transilvaniei.

Ceea ce a urmat, — se știe. Stăpânirea politică maghiară și-a întins cu lăcomie tentaculele asupra întregului Banat, voind, ca și sârbii, să răstoarne solida operă a Creatorului. Dar după eforturi zadarnice de jumătate de veac se răstoarnă ea însăși. E pățania tuturor aceloră cari se încumetă să lupte împotriva Firii...

P. NEMOIANU

¹ Dr. Gh. Popovici: Istoria Românilor Bănățeni, p. p. 372—374.

Organizații politice de tineri

Sunt prea mulți. Sunt așa de multe suflete fine, rupte din brazda reavănă și vie dela țară, dar frânte de netrebnicia unei vieți încâtușată de mizerie cotidiană și sărăcică cu totul de ideal.

Vântul de materialism al marilor orașe a suflat în candela conștiinței lor morale, cu religioasă grijă aprinsă acolo în căsuța de țară, le-a vestejit prematur floarea albă a năzuinței nobile, i-a pervertit. Pleava finereții, pleavă nedată la vânt de nimeni, ce cade ca un strat gros pe organismul viu al acestui neam. Fiecare copac își are frunze oflitate din vreme și energii rupte din trupul său, de furtună; fiecare generație își are rădăciții săi; dar fineretul rămâne totuși nădejdea zilei ce vine.

Seismograf prompt al atingerilor pernicioase, cavalier svelt, entuziast și mândru, apărător intransigent al marilor crezuri, al adevărilor organice de sânge, fineretul este floarea lanului, bogată, promițătoare, ce descreștește frunzi de țaran obidit. Și frământul de energii fine, luminate de demne impulsuri cerebrale, macină sgura morții, toarnă apă vie peste scleroza bătrâneții și spulberă funinginea depusă în strat pe conștiințe. Tinerețea este viață nouă! I se închină ca soarelui răsărind și i se iartă rădăciții... Și sunt atâția, astăzi, rădăciții, smulși din rosturile finereții.

* * *

Am în minte organizațiile politice de tineri. Aspectul politic este caracteristic vieții noastre postbelice, și, înțeleg, în sefa lor vie de-acapara viața, tinerii au năvălit în arena încrucișărilor avântate ale verbului tăios, în câmpul larg al faptei, fără o prea matură cântărire a gestului și după pripită alegere.

A! dacă ar fi dus acolo suflul curat al tinereții lor, poate o dimineată nouă și-ar fi revărsat apele de lumină, alungând în hotarele neființei bezna incorigibilelor păcate ale lumii în care au intrat. Dar nu, tinerii organizațiilor politice dela noi au renunțat la avantajile

finereții, pe care au trădat-o, și biciuiți de îndemnuri frufase și deșarte, copiii aceștia înstrăinați de mamă, au escaladat ușuratec baricada, trecând de partea dușmanului lor firesc și s'au tăvălit, fără înmustrare, în mocirla vecilor practici.

Iată tineretul chemărist și jărănist, care se sbate astăzi în enturmărute și certuri pentru mici căpățueli. Ce rosturi adânci, ce intrigi ziasm, ce crez, i-a chemat în partidul la poarta căruia s'au lepădat de ei? Ce i-a chemat? „Personalitatea” și „dragostea de credința strămoșească” a d-lui Maniu? Seriozitatea d-lui Bocu? Înțelepciunea d-lui Vlad? Democrația cinstită a d-lui D. R. Ioanițescu ori naționalismul d-lui Madgearu? Ce?

Se simte sufletul românesc aproape de demagogia mincinoasă, de perversitatea jesuită sau de crezul socialist al celor ce-și întind mâna cu Zipstein și Krakalia? Strămoșii și părinții noștri au fost drept credincioși, cu dragoste adevărată de neam, cinstiți și fără viclenie, și nici ura de clasă n'a măcinat sufletele lor. Așa este sufletul românesc! Și ce este oare perimat aci? Ce repugnă acestor tineri cu „orientare nouă”, trecuți de partea firaniei demagogice, de partea eclipsei cerebralității și a trădării conștiinței sau nu?

O eclipsă de inteligență gruparea lor în acest partid... Dar astăzi? Astăzi, când dovada este făcută pentru oricine, că așteptările cinstite au fost înșelate, că nepriceperea și trădarea dirijează interesele cele mai mari ale neamului atunci când însăși unitatea statului se frânge prin legiuirea sclerată, astăzi ce-i leagă de partidul d-lor Csicsó Pop și Maniu?...

O dovedesc pe deplin certurile mărunte și intrigile în care ratează tineretul... Aceiaș dorință de lesnicioasă parvenire, de îmbogățire și potențare, care poartă la clubul liberal pe bătrânul ce-și duce acolo, de mână, odrasla... la fineret! „Să mă căpățuiesc!” Iată lozinca lor, a tuturor!

Și în multe căsuțe sărăcăcioase de țară, bătrâni cu ochii umezi așteaptă dela feciorii lor purtați la învățătură, o îndreptare... Netrebnicia unei vieți încătușate de mizerii și văduvă de ideal, a schilodit atâtea suflete fine de țară, cum furtuna frânge fără milă copacii.

* * *

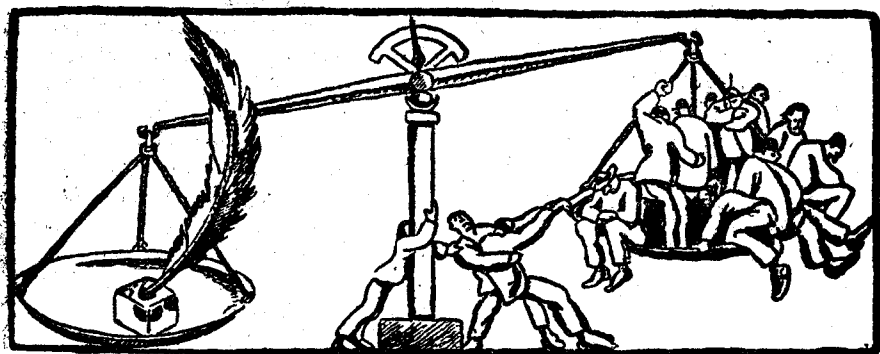
Deunăzi, o mână de tineri s'au trâns într'un corp de reacțiune morală. Legiunea tinerilor intelectuali! O jerbă frumoasă de simțăminte curate, țesută în canavaua bunului simț românesc.

Unire sufletească, dragoste de neam, ordine, spiritualizarea societății prin învățătura vie a bisericii noastre și ierarhizarea valorilor intelectual-morale. Iată programul lor scurt!

Suflete deschise, energii conștiințe, sub farul călăuzitor al unei mari personalități... Un moment de reculegere al tinerimii și o orientare nouă.

Poate chiar zorile unei vieți nouă.

CONST. ELEFTERESCU

Cronica politiceii externe

O nouă alianță

În Tirolul italian, în orașele Bozen și Meran și în împrejurimi, răesc câteva sute de mii de germani despre a căror soartă oarecum precară se auzeau până nu de mult, adesea, plângeri în Parlamentul dela Viena. Ne aducem aminte că însuși cancelarul Seipel a avut odată o eșire violentă împotriva Italiei, afirmând că, dacă Austria a pierdut acești frați de sânge, ea nu se dezinteresează și nu se va dezinteresa de soarta lor.

După scurt timp dela această declarație, care a cauzat pe vremuri un conflict diplomatic, Mussolini rechemând temporar pe reprezentantul său dela Viena, urmașul lui Seipel, din acelaș partid politic de altfel și făcând în linii generale aceiaș politică internă și externă, se duce la Roma și încheie o alianță tot atât de strânsă ca aceia care leagă încă de câțiva ani Ungaria de Italia.

Ce a putut să se întâmple? Ce a putut să determine pe dl Schober să sacrifice definitiv pe germanii din nordul Italiei, schimbând deodată și brusc politica sa externă? Promisiuni vagi? Asigurări formale? Permișiunea de-a se alipi la Germania, rectificări de frontieră în dauna Iugoslaviei și Cehoslovaciei? Avantagi economice?

Cine știe? În orice caz alipirea de Germania nu a fost desigur prețul învoelii, pentru că nu este interesul Italiei să devie vecină directă cu Germania, cum și declarat-o Mussolini categoric și în nenumărate ocaziuni, iar în ce privește avantajii de ordin economic, nu renunță un popor cu atâta ușurință la frați de sânge decât în schimbul unor compensații mult mai importante, cum ar fi de pildă cele câteva

milioane de germani din Moravia și din Boemia, cari ar putea să formeze un obiect de schimb favorabil pentru Austria.

Oricum ar fi, trebuie să recunoaștem că dictatorul Italiei în politica sa externă, pășește pe căi ducând direct la restabilirea situației dinainte de 1914. Aliat cu Ungaria eri, azi cu Austria, prin această mâine cu Germania, vom vedea în curând refăcută vechea Triplă Alianță germano-austro-maghiară-italiană, cu singura deosebire că, de astădată, conducerea ei o va avea Italia. Insemna-va această nouă sau veche alianță refăcută un element de pace în politica mondială? Aci stă toată chestiunea. Ca prieteni sinceri ai Italiei și admiratori ai lui Mussolini, salvatorul Italiei moderne, în acelaș timp tot atât de sinceri amici ai unei cât de îndelungate ere de pace, o dorim din toată inima, atât în interesul nostru cât și al Italiei.

Răpirea generalului Kutjepow

Șeful emigranților ruși, generalul Kutjepow, a dispărut în mod misterios din Paris și, deși au trecut trei săptămâni, nu i s'a putut da de urmă, cu toate sforșările poliției, ale cărei cercetări se îndreaptă în toate direcțiile.

Cărei cauze se datorește misterioasa dispariție? La această întrebare s'a răspuns în toate felurile: o escadă amoroasă, o glumă proastă a unor prietenii imbecili, fuga generalului cu banii emigranților pe care îi avea în păstrare, înșfârșit răpirea lui de către bolșevici. Dintre aceste ipoteze de sigur cea din urmă este mai verosimilă, pentru că s'a dovedit că generalul era un soț model care își iubea nevasta și copilul și că banii emigranților se găseau, fără să lipsească o centimă, depuși la bancă. Rămâne astfel numai ipoteza răpirei dușmanilor săi, cari nu pot fi decât bolșevici sau în solda bolșevicilor.

Afacerea a provocat în toată Franța, cum era de așteptat, o legitimă emoție și îngrijorare. Opinia publică alarmată cere lămurirea enigmei și presa, în afară de cea de stânga, declară că, pentru a împiedeca pe viitor asemenea nelegiuiri, să se rupă relașiunile cu Sovietele, expulzând din Franța toată ceată de spioni, agenți provocatori, asasini și agitatori, cari mișună în ambasada și în jurul ambasadei moscovite. Chestiunea a căpătat astfel un caracter politic. Din acest punct de vedere, ea va fi de sigur rezolvată de guvernul francez așa cum cer demnitatea și interesele Franței.

Dar ea se prezintă și sub aspectul următor: Este posibil ca, în centrul unei metropole, să poată fi răpit un individ, fără ca după trei săptămâni să i-se dea de urmă? Posibilitatea există. Atât de precară este siguranța individuală, atât de amenințat este fiecare cetățean în inima orașelor mari! Totul nu depinde decât de faptul ca cineva să aibă destui inamici și aceștia să poseadă isteștiimea și banii necesari, pentru a-l face să dispară.

În interesul justiției și al dreptății, dar și în acela al renumelui poliției pariziene, ar fi de dorit ca chestiunea să fie elucidată și rezolvată nu numai din punct de vedere politic.

Generalul Primo de Rivera a căzut din două motive. Două greșeli cum le numește singur într'o convorbire acordată unui corespondent al ziarului „Neue Freie Presse“ :

— „Recunosc, că într'o chestiune de mare importanță am comis o greșeală. Vreau să vorbesc de chestiunea valutei noastre. Când cursul lirei sterline scăzuse sub 28, am fost prea optimiști, crezând că peseta va ajunge curând *al pari*, în loc să profităm atunci de ocaziunea favorabilă și să procedăm la stabilizare“.

Urmarea acestei greșeli de ordin economic a fost sdruncinarea cursului monetei naționale și drept consecință sdruncinarea încrederii poporului în dictator, comișând atunci a doua greșeală, aceea a conștării comandanților de armată, greșeală care i-a prilejuit căderea.

Vorbind despre cauzele care l'au adus să-și asume greaua sarcină de a conduce soarta Spaniei pe proprie și unică răspundere, generalul spune :

„Când am luat puterea, am declarat că dictatura va dura trei luni, declarație care era perfect sinceră. *Singurul meu scop era să salvez țara de anarhia care se apropia cu pași gigantici.* Nu sunt de părere ca armata să se amestece în politică atât timp cât oamenii politici își fac datoria, *însă în Spania dela 1923 situația era intolerabilă.* În lipsa un guvern cu autoritate și în lipsa unui altuia, mi-am luat eu sarcina inevitabilei operațiuni chirurgicale. În primul moment de entuziasm credeam că trei luni vor fi de ajuns pentru a restabili ordinea și a rezolva grelele probleme, însă curând m'am convins că o Spanie nouă și sănătoasă nu se putea crea nici în trei luni și nici în trei ani.

„Este adevărat că am reușit să pacific Marocul, să restabilesc autoritatea legilor și să creiez baze solide administrației statului, însă sunt ferm convins, că o dictatură militară sau civilă ar trebui să ființeze încă multă vreme. Am mai declarat odată, că, după un secol de guvernare rea, se face necesară o guvernare bună de aceiaș durată“.

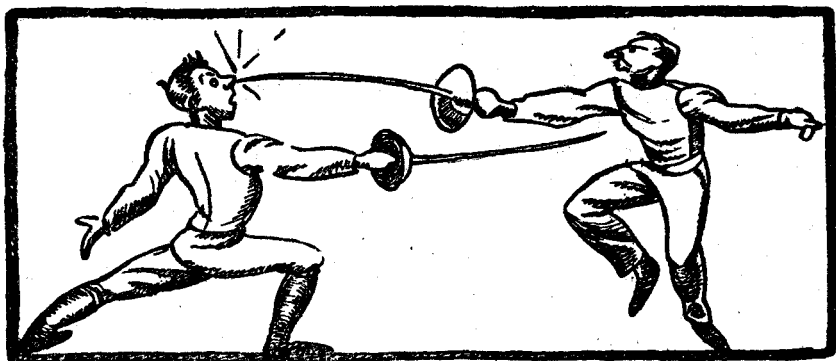
Fostul dictator continuă apoi :

„Munca ultimilor ani, stimulată de dictatură, a dat rezultate frumoase și nu mă îndoesc că compatrioții mei vor recunoaște aceasta, dacă nu azi, însă de sigur nu peste prea multă vreme. *Drumuri, școli, poduri și multe alte lucruri folositoare, vor forma în bilanțul dictaturei întotdeauna un post activ. Nu mă tem deci de judecata istoriei“.*

Pe urmașul său îl laudă, recunoscându-i cultura, patriotismul și cavalerismul și termină spunând :

„Cred că sistemul dictatorial trebuie să subziste încă multă vreme în Spania, sprijinit pe o adunare națională aleasă, dotată cu vot consultativ, însă sub exclusivă răspundere a dictatorului și a regelui“.

V. P. R.

GAZETA RIMATĂ

Popești din patru unghiuri

— Tipuri —

Cârlanovici-Popov

I.

Pornea din zori cu oile'n poiană,
Cânta din fluer, alerga la joacă,
Dumineca bătea isteț în toacă
Și, cuvios, ținea isonu'n strană.

În seri de iarnă se ducea la clacă
Și'l fermeca povestea năzdrăvană,
Dar într'o zi, cu dor de altă hrană
Porni la școală preot să se facă.

L-au botezat din nou pe muscălie,
Să-și uite că e fiu de moldovan,
Apoi l-au introdus în psaltichie,

Ă învățat rusește într'un an,
Pe dascăli îi uimea prin hărnicie
Copilul hâtru al lui Moș Cârlan.

II.

Când școala de duhovnici isprăvi,
L-a dus la Kiev dorul de lumină,
Și s'a întors cu inima mai plină
De slava pravoslavniciei Rusii.

Și multă vreme îi părea o vină
Povestea blândeii lui copilării,
Dar ceasul socotelilor sosi,
Minciuna o scurmă din rădăcină.

Se'ntorc la sânul mamei copilașii,
Și țara nouă cere oameni noi,
Și brațe, ca să'și spulbere vrășmașii.

La Nistru luptă oastea de eroi.
Ci el roștește și-astăzi *oci nași*,
Gândindu-se la *Nicolai Ftaroi*.

III.

Ce și-a primit prin sânge întrupare
Prin muncă și prin trudă se susține,
Și, ca se'nfrunte liftele streine,
Pretinde jertfe România-Mare.

De aceia tot românul astăzi vine
Virtuțile să și pună la 'ncercare,
Vorbește și ne spune fie-care
Cam care este calea spre mai bine.

Și unii profesează dictatura,
Iar alții să 'ntronăm democrația,
Au semănat în țară, unii, ura,

Și alții vor să replantăm Vlăsia ...
Cârlanovici-Popov țuguie gura:
— *Mă rog mafa, eu vreau aiftonomia!*

Popinski-Popciuc

I.

L-am cunoscut în Viena, la *Arcade*,
Sorbea un *schwarz*, citindu-și *Freie Presse*,
European cu maniere alese
In tot momentul gata de bravade.

Trăia cu fata unei portărese,
Un *schatz* blondin și foarte cum se cade,
Și pentru ea rupsesse două spade
Și c' o 'ncrustare 'n frunte s'alesese.

Și, când ostilitățile 'ncepură,
Veni și el cu alți frunțași în țară
Iar în război a fost pela cenzură,

Căci, ce voiți? O floare atât de rară
Nici frig, nici praf de pușcă nu îndură:
Era păcat așa odor să moară!

II.

Și n'a murit. Din contră, se îngrășe
Din mila răposatului Alecu,
S' agită, dă din coarne ca berbecu,
Se sbuciumă în lupta pătimașe.

În falnica Suceavă e edecul
Trecutei aspirații băștinașe:
— Jos cei mânași de interese lașe
Ce 'n cloaca din Fanar își beau cinzecul!

Cu nemții este neamț după bunică,
Între ruteni, rutean e după tată,
Ovrei se dă 'n mișcarea bolșevică.

Și drac ar fi, de s'ar vedea odată
Impărtașit de-o grasă bucăfiică,
În țara asta mare și bogată.

III.

Detestă apucăturile venale
Ce le-au plantat Balcanii 'n Bucovina,
Și, dacă 'n țară merge prost, e vina
Nesățioasei noastre Capitale.

Aceasta ne cufundă azi lumina
În noaptea cointeresărei sale,
Peste păcate fiind mușamale
Și toarnă peste suflete vermine!

Acesta e jargonu 'n care zbiară,
Dar știu eu buba fratelui Popciuc:
Fundățiunea religioasă!

Acolo în consiliu de 'l aduc,
Se va schimba neîmblânzita fiară
În cel mai autentic mameluc!...

I. U. SORICU

ÎNSEMNĂRI

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Impotriva Regenței? — Cuvântările rostite la întrunirea partidului poporului din Capitală au avut darul să alarmeze, chipurile, gazetele guvernamentale, cari nu-și mai pot reține indignarea, că Regența a fost, cu acest prilej, atacată. O nerușinată fățărnicie caracterizează această atitudine, la care se adaugă o complectă falsificare a adevărului. Dar lucrul nu ne mai miră din partea unor oameni obișnuți de multă vreme să mintă, să înșele și să se prefacă.

Gazetele guvernamentale sunt întreținute cu bani grei — și nu totdeauna curați — pentru a zăpăci pe cât e eu puțină lumea și pentru a mai încuraja, din când în când, pe partizani. Ele urmează, deci, propria lor întrebuintare când simulează atașamentul față de Coroană și zugrăvesc pe adversari în postură de răzvrătiți. Dar miile de cetățeni cari au fost de față, și cari au imprășiut mai departe în cereuri largi impresiile lor, precum și cititorii de bună credință,

cari au urmărit discursurile rostite în verișuinea lor autentică, și-au dat seama de realitate și au înțeles despre ce-i vorba.

Nimeni, afară de actualii guvernanți, pe vremea când falfăiau steagurile revoluției la Alba-Iulia, nu s'a gândit să amenințe Regența. Dimpotrivă. Din declarațiile purtătorilor de cuvânt ai partidului poporului se desprinde o grijă sinceră pentru ridicarea prestigiului necesar unei instituții trecătoare dar cu o misiune atât de grea, pe care alții caută s'o micșoreze, alții voiesc s'o coboare, alții încearcă s'o intimideze. Cine sunt aceștia nu mai avem nevoie s'o repetăm. N'a fost niciun act mai însemnat din viața constituțională, cu prilejul căruia guvernul d-lui Iuliu Maniu să nu-și arate gândurile lui adevărate față de deținătorii prerogativelor regale. Aduceți-vă aminte de felul cum s'a făcut alegerea d-lui C. Sărățeanu, cumnatul d-lui Mihai Popoviți, când Regența, împotriva dispozițiilor categorice

ale Constituției, a fost suspendată în exercitarea atribuțiilor sale, iar d-l Iuliu Maniu, uitând că Regele trăește, a domnit trei zile „în numele poporului român.” Gest lămurit revoluționar, care n'a avut decât scuza foarte dubioasă, că n'a fost urmat de alte consecințe. Să le mai înșirăm pe celelalte? N'a mers d-l Iuliu Maniu până acolo, în-cât a publicat în „Monitorul Oficial” decrete regale fără semnătura Regenței? Cine l-o-veste, prin urmare, în autoritatea acesteia?

Partidul poporului nu poate fi învinovățit, că se arată îngrijorat de această situație și denunță primejdiiile cari decurg de aici. Într'un discurs ținut la Senat, d-l general Averescu a spus următoarele înțelepte cuvinte:

— „Este datoria partidelor cu convingeri „monarhice și devotate dinastiei de a în-lesni această înălțare a Regenței în opoziția generală. Partidele politice pot face „aceasta mai ales când sunt la putere, im-punându-și o linie de conduită, astfel în-cât să întărească în fiecare credința, că „Regența este întocmai ca și acea entitate „augustă, pe care noi o numim Coroana, „în afara luptelor politice și că planează pe „deasupra lor.”

Nu se poate închipui o concepție mai strict constituțională, o mărturisire mai limpede de credință, un punct de vedere politic mai ridicat. Nici la întrunirea din Capitală nu s'a vorbit altfel. Guvernul actual a dat prima lovitură prestigiului Coroanei, când, după eleganta expresie a d-lui D. R. Ioanițescu și-a „pus omul său” în Regență.

Regența trebuie să rămână pe de-a-supra partidelor politice, nu să devină o sucursală a acestora. Numai cine nu urmează acest principiu normal este cu adevărat dușmanul ei.

Baioneta. — Trebuie să mai reținem aci un ecou al întrunirii partidului poporului din Capitală, subliniind ridicola frică, pe care guvernul actual și-a etalat-o cu acest prilej. În sala „Dacia”, cu mult prea ne-încăpătoare pentru publicul venit să pro-

testeze împotriva cărmuitorilor de astăzi, ai sârmanei României, se strânseseră 4000 de cetățeni, cari, după sfârșitul adunării au pornit să manifesteze în deplină ordine indignarea lor. Nimic grav nu putea să se întâmple. O demonstrație, cam neplăcută pentru urechile d-lui Iuliu Maniu, dar o demonstrație pașnică.

Ce s'a întâmplat, însă? Curajoșii comandanți de „voinic”, atât de scribili când pot să rupă coastele unui alegător fără apărare, s'au speriat că vine revoluția, și ca să-și pună la adăpost delicata lor piele, au scos trupele din București și le-au așezat, cu baioneta la armă, în fața publicului, care se întorcea dela „Dacia” pe calea Victoriei, spre clubul partidului poporului. D. Iuliu Maniu ar fi voit, fără îndoială, să repete experiența tragică dela Lupeni, unde mulțimea a fost împrăștiată cu salve de gloanțe trase în plin. Ar fi scăpat de câțiva adversari desagregabili! Dar nu s'a întâmplat așa. Nici mulțimea nu s'a dat la acte de agresiune provocatoare, nici soldații nu s'au gândit să facă exces de zel. Totul s'a petrecut în deplină înțelegere, fără nici o turburare a spiritelor, fără înfierbântare și fără brutalități.

Numai guvernul d-lui Maniu și-a acordat un curios certificat de perspicacitate. Nu s'a găsit, în toată galeria de deștepti a deținătorilor puterii, măcar unul, care să cugete trei secunde, că partidul poporului, dacă ar fi voit să recurgă la violențe, răs-turnând cu forța un guvern care nu plăcă, Doamne ferește! de bună-voie, n'ar fi ales momentul unei adunări de 4000 oameni ci ar fi dat asaltul cel mare astă-toamnă, când, în ziua de 27 Octombrie 1929, peste 50 mii de piepturi, pe cari, orice s'ar zice, mai greu le-ar fi putut opri cordoanele de jandarmi, s'au adunat zid la București.

La ridicola frică se mai adaugă, deci, o evidentă gugușmanie. Și încă ceva. Pe vremea când partidul național-tărănesc își ținea întrunirile sale amenințând într-adevăr cu revoluția, guvernul liberal de-atunci nu odată a scos trupele ca să risipească pe

manifestanți. Indârjiții opozanți de pe vremea aceea, astăzi fericiți sugaci ai țafei bugetare, protestau cu energie împotriva acestei siluri a drepturilor democrației, reamintind expresia lui Cavour: — „Cu baioneta poți să faci orice, dar nu poți să te așezi pe ea!”

Astăzi, democrații de ieri au adoptat exact același procedeu, împotriva căruia se ridicau cu atâta indignare. Nu ne mirăm. Bolșevicii au făcut la fel. Au predicat libertatea deplină, ca să introneze apoi cea sângeroasă dictatură. Ar fi, însă, cazul să reamintim d-lui Iuliu Maniu dictonul cu baioneta. Nu-i simte ascușișul pătrunzând prin fotoliul său de prim-ministru?

E o jucărie primejdioasă pentru cine nu știe să umble cu ea.

Revizuirea trecutului. — Spiritul cercetător al d-lui Gh. Bogdan-Duică, animat de o neostenită tendință critică, a întreprins în coloanele ziarului *Națiunea* din Cluj o revizuire a câtorva legende din viața politică a Ardealului de ieri, turburând, cu textul documentelor în mână, multe din opiniile curente, și răsturnând de pe piedestalul lor mincinos multe reputații nejustificate. Vor protesta unii împotriva acestei operații de rectificare a alător creștințe eronate, lansând, desigur, teoria, că suntem datori față de propriul nostru obraz să ascundem rușinile de ieri, lăsând pe de-a uitării peste greșelile unor oameni, care s'ar putea răstrânge asupra neamului întreg.

Noi n'am împărțit niciodată această părere. De multă vreme, din epoca în care scriam sub privirile de inchișitori ai procurorilor unguri, ne-am hotărât să spunem așa numiților noștri frunțași adevărul în față, convinși că ereziile lor, slăbiciunile lor, compromisurile lor, nu vor știrbi nimic din intransigența luptătoare a Ardealului românesc. Astăzi, după ce marea biruință a unității naționale a fost câștigată, — se știe cu ce preț și datorită căror jefse, — motivele de a cocoloși realitatea istorică în

amănunțele ei desagreabile ni se par și mai puțin întemeiate. În paginile acestei reviste am dat și noi la iveală o serie de documente, și mai avem încă în sertare, pentru a face complectă lumină cu privire la frământările noastre de ieri. Au fost, într'adevăr, în rândurile conducătorilor Ardealului, unii, cari nu numai că nu s'au agitat pe frontul ideii naționale, nu numai că n'au crezut în minunea unei Români întregite, dar au complotat în anticamera Habsburgilor, au redactat memoriile guvernelor dușmane, au scris și au vorbit împotriva năzuințelor firești de unire a tuturor românilor într'o singură țară. Faptele lor au rămas multă vreme ascunse, iar fideli slujitori ai Budapestei și ai Vienei, beneficiind de o complectă amnistie în această privință, au putut într'o zi să se instaleze la conducerea României-întregite, ca stăpâni ai propriilor lor desrobitori. Ei pot invoca, astfel, o singură scuză împotriva învinuirilor de ingratitude: Ei n'au cerut niciodată să fie desrobiți!...

Alții însă, cei mulți și cei statornici, prin glasul crainicilor lor adevărați, au făcut-o. De aceea, nu vedem pentruce răscolitorii de dovezi istorice și tâlmăcitorii evenimentelor din urmă n'ar spune lucrurile pe numele lor, scoțând în văzul tuturor, ori de unde s'ar fi pitulat, oricâtă iarbă ar fi crescut de-asupra anilor, pe toți renegații, pe toți fricoșii și pe toți trădătorii cauzei românești. Sufletul neamului nostru e destul de robust pentru a suferi această operație de purificare complectă, extirpând din paginile istoriei sale minciuna, legenda și elogiul nemeritat.

Iată pentruce nu socotim inoportună dorința d-lui Gh. Bogdan-Duică de a restabili, în liniile lui autentice, caracterul adunării dela Alba-Iulia, popularizând cuvântările ținute cu acel prilej, propunerile făcute, și sentimentele care-au lipsit. E chiar de mirare, că un eveniment atât de însemnat, în jurul căruia s'au purtat atâtea discuții în presă și în reuniuni politice, să fie de fapt atât de puțin cunoscut în între-

gimea lui. Ce știe publicul cel mare despre desfășurarea marelui praznic dela 1 Decembrie 1918? A citit în câteva rânduri, de cele mai multe ori trunchiate, faimoasele paragrafe redactate între patru pereți, cunoaște entuziasmul cu care zecile de mii de țărani veniți din toate părțile au aclamat unirea cu celelalte provincii românești, i s'a spus, că s'a încercat din umbră, de către unii amatori de autonomie, să se turbure minunata manifestare de însuflețire populară, dar nu i s'a așezat încă dinainte o imagine precisă și completă a contri-buției politice, pe care au adus-o în acea zi și în zilele precedente factorii cu răspundere ai fostului comitet național. E o pagină cam obscură, care se cuvine să fie luminată cu acte autentice.

Dacă acest serviciu ni-l va face d. Gh. Bogdan-Duică, sau alt istoric al vieții publice ardelenesi, nu vom fi decât mulțumitori. Din parte-ne vom colabora la această operă de restabilire a adevărului, oferind și noi probele pe cari le păstrăm în acest scop.

Politica tineretului din Ardeal. — Publicăm în fruntea acestui număr din *Tara Noastră* câteva fragmente din cuvântarea rostită de d. Octavian Goga la masa tineretului din partidul poporului, întrunit la Cluj pentru a inaugura activitatea sa politică. Mai greu ne-ar fi, să înfățișăm atmosfera de avânt curat și de însuflețire fierbinte, care a domnit cu acest prilej. Ne vom mulțumi să însemnăm câteva consideratii marginale în jurul unui eveniment al vieții publice din Ardeal, care, având o altă semnificare decât obișnuitele apeluri la sufragiile corpului electoral, deschide perspective noi și îmbucurătoare pentru ziua de mâine.

Multă vreme am privit noi înșine cu oarecare rezervă participarea tineretului la frământarea întrecerii dintre partide, căci prea adesea această întrecere lua forma unei vulgare și poficioase concurențe pentru acapararea puterii, punând în mișcare

patimi și apetituri foarte puțin prielnice pentru educația sufletească a noilor generații. Partidul național-țărănesc, însă, răsarit din smârcurile demagogici și instalat la cârma țării cu o concepțiune protivnică unității naționale, s'a însărcinat să ne procure și această îngrijorare, înregimentând tineri în cetele sale de mercenari electorali, punându-le în vedere beneficii materiale și asociindu-i la o operă nefastă de destrămare a țării.

Această încercare de a abate generația nouă din linia normală a credințelor sale, nu putea să rămână fără răspuns. Tinerii intelectuali ai Ardealului, cari, după ferocita expresie a d-lui Octavian Goga, erau copii de zece ani când au auzit tunul liberator, n'au nimic de împărțit cu matadorii luptei împotriva vechiului Regat, cu strigoii robiei de ieri, cu tovarășii de armă ai păcălăbului Zipșein dela Tighina. Acești băieți, cari nu poartă în sufletul lor stig-matul unci culturii străine, ci au sorbit încă de pe băncile școlii băutura limpede a conștiinței românești integrale, n'aveau ce să caute în tabăra unde ideea națională e sacrificată și amputată la fiecare pas de dragul unei așa numite democrații, gata pentru orice compromis și înclinată spre orice tranzații.

Tineretul din Ardeal, care s'a alăturat politicește d-lui Octavian Goga, n'a făcut-o nici de dragul unor răsplătiri viitoare, nici pentru plăcerea îndoelnică de a purta o bătă în alegeri sau a arunca cu ouă do-cite în capul adversarilor. S'au alăturat omului în funcțiune de ideea, pe care acesta o înfățișează, ca un purtător de steag sacru deasupra unei răscoliri turburi de lozinci primejdioase. Fețele îmbujorate, pe cari le-am văzut deunăzi radiind de un entuziasm conștient și sincer, se închinau ideii naționale, îndreptându-se spre acela, care a apărut-o totdeauna împotriva tuturor conspirațiilor țesute în umbră, împotriva tuturor loviturilor repezite asupra ei.

E nespus de îmbucurător, că noua generație a Ardealului își călăuzește pașii săi

pe liniile mari ale solidarității naționale, respingând sugestiile separatismului provincial, și ovațiile furtunoase, cu care a fost salutat numele Generalului Averescu dovedește, că recunoștința pentru desrobitori, dacă nu tresăre în inima unora dintre robii de ieri, a rămas neștirbită în cugetul acelora, cari au deschis pentru întâia oară ochii minții lor subț cerul larg și cuprinzător al României întregite.

Politica transporturilor. — Se știe, că drumurile de fier au fost comercializate în România. Ca urmare a acestei reforme, a cărei utilitate rămâne să fie dovedită de-acum înainte, o mulțime de avantaje de transport au fost suprimate, printre cari și reducerile acordate ofițerilor și funcționarilor.

În schimb, citim la gazetă că direcțiunea generală a C. F. R. a acordat o reducere de 50% călătorilor cari au buna inspirație să-și încerce norocul la jocurile dela casinoul din Sinaia. Acesta-i mijlocul prin care guvernul actual vrea să mai atenueze criza financiară a țării, facilitând comerțianților amenințați de falimenți și celorlalți contribuabili ajunși la sapă de lemn, posibilitatea de a-și încerca norocul la ruletă sau la „chemin de fer.“

Soluția pare ingenioasă... Dar, cum nu toți călătorii spre noroc vor câștiga la cazinoul din Sinaia, ar trebui să li se asigure desperaților, la întoarcere, un mijloc de sinucidere, ieftin și eficient. De pildă: o mică deraiere...

Zoofilie și zoofobie. — Distinsul intelectual d. Gr. Tăușanu, care pune în serviciul profesiunii de gazetar o armonioasă disciplină de clasicism, vorbește într'una din „Notele“ sale cotidiene publicate în *Vitorul* despre pasiunea pentru animale a unora dintre oamenii mari ai vremii. Pornind dela observațiile regretatului Gheorghe Panu asupra moravurilor și inteligenței

câinilor, d. Gr. Tăușanu ne reamintește, că multe personalități distinsse, regele Ferdinand, Spiru Haret, Tache Ionescu și alții au suferit de nobila slăbiciune a zoofiliei, în contradicție cu ciudata teorie a pseudo-filosofului Max Nordau, care lua atașamentul față de ființele necuvântătoare drept o dovadă de degenerare.

Suntem și noi de părerea crudității noastre confrate, fâlmăcitor al înțelepciunii lui Plotin în România. Cu o singură rezervă. Să nu fim obligați să iubim toate animalele! În situația noastră de cronicari ai vieții politice, trecători involuntari prin nesfârșita grădină a lui Dumnezeu, am întâlnit adesea spețe foarte antipatice de vertebrate și nevertebrate, rămători lacomi și reptile antipatice, față de cari, mărturisim, am avut totdeauna o repulsiune categorică. Gândiți-vă, numai la aspectele atât de desagrababile ale faunei noastre electorale!

Prin urmare, ne-am înțeles. Toată admirația noastră pentru inteligența câinilor, dar niciun semn de simpatie pentru porcii de câini!

Iulie 1914. — „Scrisul Românesc“ din Craiova. anunță că, în curând va prezenta publicului cetitor, într'o admirabilă traducere, faimoasa lucrare a lui Emil Ludwig, *Iulie 14*, în care cunoscutul istoric german fratează, într'o formă cu totul nouă, problema atât de mult discutată a originii războiului. *Iulie 14* are structura captivantă a unui roman, în care celebrul biograf al lui Napoleon și al lui Bismarck, reconstitue, în mod dramatic, toate momentele capitale, care au precedat catastrofa din vara anului 1914, începând cu atentatul dela Serajewo și sfârșind cu declarația de război a Germaniei. Apariția în versiune românească a acestei lucrări, care a făcut atâta vâlvă în opinia publică apuseană, ne va da prilejul să stăruim puțin asupra ei.